

14.889

Վ. ՍՊԻՐՈՒ

ՅԱՊՈՆԱԿԱՆ
ՆԵՐԽՈՒԺՈՒՄԸ
3ԵՎ
ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ
ՇԱՐԺՈՒՄԸ
ԶԻՆԱՍՏԱՆՈՒՄ

32
4-82

26 SEP 2006

1 DEC 2009

32
U-87

Վ. ՍՊԻՐՈՒ

uy

ՅԱՊՈՆԱԿԱՆ
ՆԵՐԽՈՒԺՈՒՄԸ
ՅԵՎ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ
ԶԻՆԱՍՏԱՆՈՒՄ

ՀԽՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ 1938

14889

02 AUG 2013

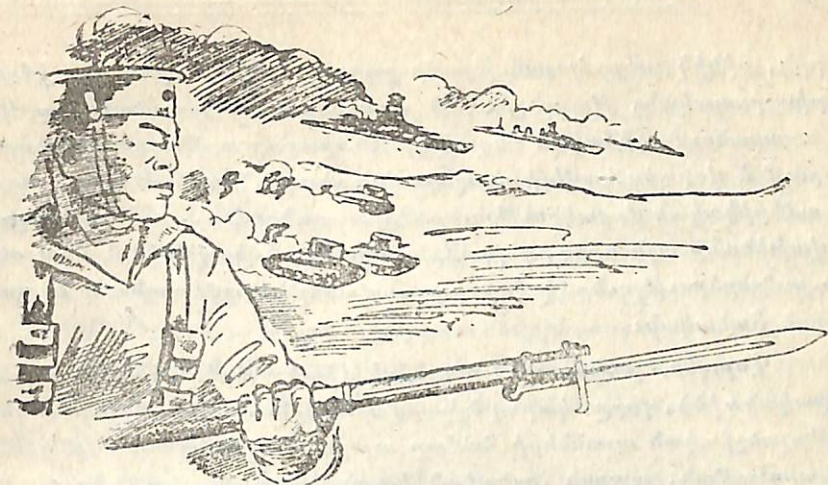

2966

38

Ընթերցողին առաջարկվող ներկա բրոշյուրը պատմում է յապոնական ռազմական Փաշիդի տեուրի և բրոնոթյունների մասին, վոր տեղի չեն ունենում թե՛ նրա դրաված չինական մարդերում և թե՛ չինական ամրոց ժողովրդի դեմ: Բրոշյուրը ծանոթացնում է կաշառման, լրտեսության ու վնասարարության այն դպրելի մեթոդների մասին, վոր Յապոնիայի բացահայտ և դադտնի դործակալները կիրառում են Չինաստանում, ցույց և տալիս չին ժողովրդի տրոց-կիստական և այլ դավաճանների դեմքը: Բացի դրանից, բրոշյուրում բերված են չինական ժողովրդի ինքնագոհության ու հերոսության բաղձաթիվ որինակներ այն պայքարից, վոր նա մղում է յապոնական բռնակալների դեմ, նկարագրվում է Չինաստանի համառ պայքարը միասնական հակալապոնական ազդային ճակատ ստեղծելու համար և պատկերվում է հակալապոնական մարտիկների հետ, յապոնական ռազմական Փաշիդի և յապոնական վարձկանների — չին ժողովրդի դավաճանների բոլոր դոհերի հետ յեղած ազդային համերաշխության հզոր վերելքը:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՍՏՐԿԱՑՄԱՆ ՅԱՊՈՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆԸ

ՊԱՐՈՆ ՏԱՆԱԿԱՅԻ ԳԱՂՏՆԻ ՀՈՒՇԱԳԻՐԸ

Չինաստանի հսկայական պետությունը, 450 միլիոնանոց ժողովուրդը, վորին մաս-մաս են արել միլիտարիստները, վորին կողոպտել են վարձկան դեներալների ու ֆեոդալների զինված բանդաները և յերկար ժամանակ ուժասպառ են արել ամրոց աշխարհի իմպերիալիստ դիշատիչները, — այժմ կանգնած է պատմական մեծ դեպքերի շեմքին: Այն, ինչ վոր մինչև հիմա թալան-չիական կապիտալի ապստոներին, — Ասիայի, Ամերիկայի ու Յեվրոպայի իմպերիալիստներին թվում եր հեռավոր մի ուրվական, դառնում է ուսալ իրականություն. — չինական ժողովուրդն արքնանում է, Չինաստանը միավորվում է իրոն միասնական մի ազդային որդանիզմ և վործում է թոթալիել իմպերիալիզմի, — առաջին հերթին յապոնական իմպերիալիզմի լուծը:

Յապոնական մինիստր-նախագահ Տանական իր տիարհըռչակ հուշադրում¹⁾, վոր 1927 թվի հուլիս ամսում տրվել եր կայս-

¹⁾ «Հուշադիր Մանջուրիայում դրական քաղաքականության մասին»: Հրապարակված է «Կոմունիստիչեսկի Ինտերնացիոնալ» Ժուռնալի 1931 թվի № 34—35-ում:

րին, ցինիկ բացահայտությամբ շարադրելով Յապոնիայի իմպերիալիստական, թալանչիական պլաններն ու նպատակները Չինաստանում, չինական ժողովրդի հնարավոր արթնացումը բնորոշում է վորպես «ավելի վտանգավոր վտանգ, քան անգլիական ու ամերիկական մրցակցությունը Չինաստանում»... «Մենք պետք է վախենանք այն որից, յերբ Չինաստանը կմիավորվի և նրա արդյունաբերությունը կսկսի բարգավաճել»,—ավելացնում է պարոն Տանական:

Վորպես «լավագույն, նույնիսկ միակ յերեմիական լի քաղաքական գիծ», վորը կարող է խանդարել Չինաստանում յապոնական թալանչիական պլանների համար այնքան վտանգավոր դեպքերի գարգացման, պարոն Տանական կայսրին առաջարկում էր «գրական ձեռնարկումներ, վորոնք յերաշխավորում են մեր իրավունքներն ու արտոնությունները Մանջուրիայում և Մոնղոլիայում», «Դրական ձեռնարկումները»—այդ ռազմական բռնադրաման է, Չինաստանի հյուսիսային մարզերի քաղաքական և տնտեսական ստրկացումը Յապոնիայի կողմից, իսկ հետագայում—նաև ամբողջ Չինաստանի ստրկացումը: Անցած տասը տարվա ընթացքում յապոնական իմպերիալիզմը համառորեն ու լիտխաբար իրականացնում էր այդ նպատակը, և նա արդեն կարողացավ կատարել Չինաստանի վերաբերյալ իր գաղղելի պլանների կարևորագույն մասը (Մանջուրիայի, Ժեխեյի և այլ նահանգների բռնադրամում):

Սակայն պարոնայք Տանականները և կառավարող զինվորական կլիկան ամենազլխավոր բանում սխալվեցին իրենց հաշիվների մեջ: Տեղական և ոտարերկրյա միլիտարիստների ստրկացրած, անպաշտպան յերկրում յապոնական վայրագ ագրեսիան և Փաշիստական սվինների սանձարձակ տեռորն արագացրին չինական մեծ ժողովրդի գարթոնքը, ստեղծեցին յերկրի տնտեսական ու քաղաքական միավորման մի հզոր իմպուլս:

Յապոնական շտաբների և նրանց չինական վարձկանների բոլոր ճիգերը, վորոնց նպատակն է Չինաստանում հզմել հեղափոխական և հակալապոնական շարժումը և չինական կենտրոնական կառավարությունը դարձնել հլու գործիք յապոնական իմպերիալիզմի ձեռքում,—չուվին այն արդյունքները, վորոնց սպասում էր յապոնական զինվորականությունը: Անդամ նոր, այլև

նուրբ ու նենդ մեթոդները, վոր Յապոնիան փորձում էր կիրառել առիական մայր-ցամաքում, «բարեկամության և խաղաղությունը պաշտպանելու նոր քաղաքականության մեթոդները»,—մասնավորապես Նանկինի կառավարության հետ վարած լանակցություններն եկոնոմիկայի բնագավառում և կոմունիզմի դեմ պայքարելու դժով յապոն-չինական աշխատակցության մասին,—չընայելով սպառնալիքներին ու պրովակացիաներին, ռազմական տնամոթ ճնշման և առատ կաշառումներին,—պարզապես վիժեցին, չնորհիվ այն հանգամանքի, վոր ժողովրդի բոլոր խավերում և հսկայական մասսաներում բուռն թափով ուժեղացավ հակալապոնական շարժումը:

Այդ ժամանակ Յապոնիան փորձում է բացահայտ ինտերվենցիայի սվիններով հաջողեցնել այն, ինչ վոր չեր հաջողվել կաշառքներով, պրովակացիայով և խորհրդակցական սեղանի շուրջը յեղած շանտաժով: Յեվ արդեն 1936 թվին նա ներխուժում է Մուլուան, հարվածի տակ դնելով ամբողջ Հյուսիսային և Միջին Չինաստանը: Սակայն Մուլուանի մարտիկների հետ ամբողջ չինական ժողովրդի ազգային համերաշխության չտեսնված վերելքի հետևանքով այդ լիտի փորձը հասցնում է միայն Յապոնիայի բավական չոչափելի ռազմական պարտություն: Մուլուանում տարած հաղթանակը չինական ժողովրդին բերեց վստահություն իր ուժերի վրա, պարզ ցույց տվեց, վոր նա կարող է պատշաճ դիմադրություն ցույց տալ ագրեսորին, վոր Չինաստանում բավականաչափ կենդանի ուժեր կան նույնիսկ ամենախոշոր և ազահ իմպերիալիստական գիշատիչներից մեկի թալանչիական հարձակումները հետ մղելու համար:

Չինաստանում որեցոր ամրապնդվում է հակալապոնական շարժման հզորությունը և այդ շարժումն, ինչպես յերբեք, ուժեղացնում է իր ազդեցությունը:

Սակայն այդ բոլորը վոչ մի կերպ չպետք է ստիպի մեզ թերադնահատելու ազատագրական ուժերի առջև յեղած դժվարությունները և Չինաստանում գործող թշնամական Փակտորները:

Չինաստանում ամենից առաջ, Փետդալական մնացորդները հետ մեկտեղ չափազանց ուժեղ են կառավարող կլիկաների այն ռեակցիոն և պահպանողական տարրերը, վորոնք յապոնական ազդեցություն են անցկացնում: Բացի դրանից, այնտեղ լայն

չափով տարածվել է յապոնական անմիջական գործակալները արհեստականորեն և խնամքով հյուսված ցանցը, — թե իշխանության գլուխը կանգնած Գոմինդանի կուսակցությունն են և թե չինական պետական ապարատում: Թեպետ հիշյալ հուշագրի բաժիններից մեկում պարոն Տանական առանձնապես շեշտում է, Վոր «յեթե Յապոնիան չլինի հաստատապես կիրառել արյան ու վրեժի զարկի քաղաքականությունը, նա ի վիճակի չի լինի հաղթահարել հայտնի դժվարություններն Արևելյան Ասիայում», սակայն քանի վոր այժմ չինական ժողովրդի լայն մասսաներում լիստ ուժեղանում է դիմադրությունը յապոնական ագրեսիային, յապոնական զինվորական կլիկան ստիպված է վերադառնալ ինքնին, յապոնական իշխանության համար համակցել «հաղթություն առանց պատերազմի» քաղաքականություն, այսինքն սվինների հարվածները և հրետանային համադրակները փոխարինել լրտեսների, դիվերսանտների ու դիպլոմատների աշխատանքով, կաշառքով, շանտաժով ու պրոպագանդայով:

Ասենք ինքը, պարոն Տանական նույնպես չի հանդիսանում «ավելի նուրբ մեթոդների» սկզբունքային հակառակորդ, յեթե դրանք ապահովում են Չինաստանում յապոնական իմպերիալիզմի վաղից դիմադրությունը յապոնական իրադրությունը: Այսպես, նրա հուշագրի այն մասում, վորը նվիրված է Ներքին և Արտաքին Մոնոլիթային (Մոնոլիթական ժողովրդական Հանրապետություն) նվաճման պլաններին, նա ասում է. —

«...Այդ պլանը կիրառելու համար անհրաժեշտ է ռազմական միջնորդության գաղտնի ֆոնդից ծախսել մեկ միլիոն իեն¹⁾ և Ներքին ու Արտաքին Մոնոլիթային ուղարկել պահեստի 400 սպա: Այդ սպաները, ձևանալով չինացիներ, պետք է հանդես գան իրենց ուսուցիչներ, խառնվեն բնակչության, վստահություն առաջ բերեն մոնոլիթական իշխանների մեջ, վորպեսպես այդ ճանապարհով հիմք դրվի առաջիկա հարյուրամյակի ընթացքում մեր ազգային շահերի բավարարման»:

«Հաղթություն առանց պատերազմի» — դա Չինաստանը հեշտությամբ ու նրբությամբ կլանելու նոր մեթոդների հուշա-

¹⁾ Յապոնական իեն — 1 ու. 51 կոպ:

կալոր դարձած նկարագրությունն է, վոր պատկանում է Չինաստանում յապոնական հետախուզության գլխավոր որդանի ղեկավար, կվանտունյան բանակի «հատուկ սպասարկության» պետ զենեբալ Մացումուրոյին: Այն գաղտնի հուշագրում¹⁾, վոր 1936 թվականին ներկայացվել էր Չինաստանում յեղած յապոնական գործակալների կոնֆերանսին (կվանտունյան բանակի շտաբին առնթեր, Տոկիոյի գլխավոր շտաբի ներկայացուցիչների մասնակցությամբ), նա պարզում է իր մեթոդը, իրեն չինական պետական ապարատի քաղաքական, Չինաստանի միասնությունը վիժեցնելու, Չինաստանի ներսում յապոնական բազմաթիվ գործակալներ ունենալու միջոցով չին ժողովրդի դիմադրությունը թուլացնելու մի նոր տակտիկա: «Ամենաճիշտ ճանապարհը», — բացատրում է նա, — «դա այն է, վոր ստեղծվող ինքնավար և անկախ պետությունների գլուխը պետք է կանգնեցնել ազդեցիկ (և իհարկե յապոնացիների կաշառած. — Վ. Ս.) չինացիներին...»

Այս պլանը Չինաստանում հաջողություն ունենալու մեծ շանսեր ունի: Նրա ելույթները կարելի չէ ձեռնկերպել իրեն «հաղթություն առանց պատերազմի»:

«ՀԱՂԹՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ»

Չինաստանի միջազգային դրությունը շատ լավ ըմբռնող, Հյուսիսային Չինաստանում և Ներքին Մոնոլիթային Յապոնիայի ուժերին ու դրություն միանգամայն իրազեկ, Հեռավոր Արևելքին քաջ ծանոթ և Ասիայի խաղաղ-ովկյանոսյան ամբողջ ափի յապոնական գաղտնի հետախուզության ամենափորձված ղեկավար զենեբալ Մացումուրոն հրաշալի հասկանում է, վոր բացահայտ ռազմական ներխուժումը և մայր ցամաքում չինական տերիտորիաների բռնադրամբ կարող է անժամանակ կոնֆլիկտ առաջ բերել ազրեսորի և Չինաստանի ստրկացումով շահագրգռված ուրիշ իմպերիալիստական պետությունների միջև: Բացի դրանից, նա մյուսներից ավելի լավ է տեսնում, թե

1) Հրապարակված է 1931 թվի փետրվարի 13-ին, Շանհայի ամերիկական «Չայնա Ռելիլի Ռեվյու» ժուռնալում:

ինչպես յապոնական անամոթ հարձակումը և տեղորի քաղաքականութիւնը Չինաստանում ունենում են այն հետևանքը, վոր բուն թափով աճում է համաժողովրդական շարժումը հողուտ հակահարվածի կազմակերպման, ստեղծվում է սլաքարի միասնական ազգային հակալապոնական ճակատ: Հաշվի առնելով նոր, ահաւոր դործոնների ամբողջ վտանգը, վորոնք հետագայում կարող են յապոնական իմպերիալիզմի համար անհաղթահարելի դժվարութիւններ ստեղծել Չինաստանում, յապոնական քաղաքականութեան և լրտեսութեան մարզված վարպետն առաջադրում է չինական ժողովրդին նվաճելու մի նոր, նենդ ու քայքայիչ պլան,—Չինաստանի առանձին մասերի բռնադրամումը իշխանութեան ապարատը մասսայական ծավալով կաշառելու, կառավարութեան և ռազմական ու տնտեսական կազմակերպութիւնների բոլոր ողակներում յապոնական լրտեսներին, դիվերսանտներին ու սլրովակատորներին լայն չափով տեղավորելու միջոցով նախապատրաստելու պլանը, չինական ամբողջ կառավարական ապարատը յապոնական հետախուզութեան դործակալներով լցնելու պլանը:

«Մեր խնդիրները Չինաստանում,—ասում է Մացումո-րոյի հուշագիրը,—պետք է հիմնվեն չինական լոկ անվանական հսկողութեան սկզբունքի վրա: Այդ սկզբունքի հիմքն այն է, վոր պետք է հրաժարվել Չինաստանի նոր տերիտորիաները գինված ուժերով գրավելուց, վորովհետև այդ կարող է միայն նոր բարդութիւններ առաջ բերել մեզ համար: Ամենաճիշտ ճանապարհն է ազդեցիկ չինացիներին նշանակել ինքնավար և անկախ պետութիւնների գլուխ... Մենք մեր դործունեւթյան մեջ հիմա պետք է ոգտվենք նոր մեթոդներով և հաջողեցնենք հետեւյալ նպատակները.—

1) Վերահսկողութիւն տեղական զանազան կառավարողների վրա, և նրանց ոգնութիւն ցույց տալը հակալապոնական տարրերին ճնշելու համար:

2) խտրեն հետեւել և խանդարել յերկիրը միավորելու ձգտումին, ազգային ինքնապաշտպանութեան պլանների իրականացման, միասնական հակալապոնական ճակատի ստեղծման, ինչպես նաև խանդարել առանձին խմբավորումների միջև միասնական ճակատ կազմելուն,—վորոնց գլխավորում են գեներալ-

ներ Ֆին Յու-սյանը, Յան Սի-չանը, Չժան Սյուե-լյանը և չինական կարմիր բանակը»:

Մացումո-րոյի հուշագրի առաջին եջերից յերևում է, թէ յապոնացիներն իրենց «խնդիրների» լուծումը Չինաստանի ինչ նոր տերիտորիաներն են փոխադրում և յապոնական հետախուզութիւնն ու ռազմական շտաբներն ինչ նորադույն մեթոդներով են իրագործում չինական ժողովրդի ստրկացման նախապատրաստութիւնը:

«Այն բնակչութիւնը, վոր կկազմի մեր ապագա շուկաների հիմքը, (յեթե մենք հաշվենք Սեբեյ, Շանդուն, Շանսի, Չախար, Սուչուան, Հենան և Շենսի նահանգները), հասնում է 100 միլիոն հոգու, այսինքն յերեք անգամ ավելի, քան Մանջուրիայում: Բացի դրանից, Հյուսիսային Չինաստանն ամբողջ Չինաստանի համար հանդիսանում է հումք,—ածուխ, յերկաթ, բամբակ, նավթ և ցորեն մատակարարող... Միանգամայն ակնհայտ է, վոր այն տերիտորիաները, վորոնք մենք գրավել ենք հումք ստանալու նպատակով, պետք է սերտ կապվեն մեր կայսրութեան հետ: Ահա թե ինչու Մանջուրիական ոկուպացիայի յեր յինթարկվել... Յեթե մեր մանջուր-մոնղոլական քաղաքականութիւնն առհասարակ վորեւե բան է նշանակում, ապա դրա նպատակն այն է, վոր առաջին տերիտորիայից հետո (Մանջուրիա) գրավվի յերկրորդը (Մոնղոլիա), վորի բացառիկ ստրատեգիական նշանակութիւնը մեզ ստիպում է անընդհատ դործել այդ ուղղութեամբ... Վերջին ժամանակներս սկսված է այն հատուկ դործակալների սպարաստութիւնը, վորոնք, սակայն, դժկամութեամբ են մեկնում Մոնղոլիա, այնտեղի կյանքի դժվար պայմանների շնորհիվ...»

Մեր ավանդարդին,—հետախուզիչներին Հյուսիսային Չինաստանի խորքերն ուղարկելով, մենք հաջողեցնում ենք այն, վոր զանազան յապոնասիրական տարրեր դործում են տարրեր կետերում: Հենց դրանով մենք աստիճանաբար ձեռք ենք բերում վերահսկողութիւն Հյուսիսային Չինաստանի բոլոր գինվորական իշխանութիւնների վրա: Տեղական աստիճանավորներին փորձելու համար մենք գրավում ենք մաքսանենգութեամբ և կաշառումներով:

...Հյուսիսային Չինաստանում մեր դործակալների դործու-

Նեյտեթյունը շատ մեծ դեր խաղաց: Այդ գործունեյությունը պարզեց, վոր չինական աստիճանավորները զիջող են և ընդունակ չեն դիմադրելու: Սակայն այս հանգամանքը դժգոհություն է առաջ բերում լայն մասսաների մեջ: Այն ժամանակից սկսած, յերբ Մանջուրիան ընկալ մեր վերահսկողության տակ, մենք նրա տերիտորիայում կրճատեցինք ակտիվ գործունեյությունը: Սակայն Հյուսիսային Չինաստանում, վորտեղ մեր գործակալները գործում են ավելի համարձակ և ավելի ապօրինի, քան այդ յեղել է Մանջուրիայում մինչև մուկղենյան միջադեպը (Մանջուրիայի ոկուպացիան 1931 թվի սեպտեմբերին—Վ. Ս.), գործն այլ բնույթ ունի: Գործակալների այդ հոսանքը Մանջուրիայից դեպի Հյուսիսային Չինաստան պատշաճ եֆեկտ կտա»:

«ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՄԹՈՒԹՅԱՆ ՄԵՁ»

Չինական յերկիրը ներքուստ պայթեցնելու, կաշառքների, մատնությունների ու լրտեսության դժոխային ցանցով այդ յերկիրը պատելու, առանց «մեծ պատերազմի»—վորի համար Յապոնիան դեռ պատրաստ չէ—Չինաստանը ստրկացնելու այդ պլանը Յապոնիան սխտեմատիկ և առանց քաջվելու կենսագործում է յապոնական զլխավոր շտաբի բազմահազար հետախուզիչ գործակալության արյունոտ ձեռներով, դավաճանների, լրտեսների ու դիվերսանտների լայն, ոժանդակ ցանցի ողնությամբ, — վորով նա պատել է ամբողջ Չինաստանը:

Փրանսիական «Կանգիտ» շարաթաթերթում, վոր լույս եր տեսնում 1935 թվի վերջին, Փրանսիական մի լրագրող հաղորդում է յապոնական մի հետախույզ սպայի չափազանց բնորոշ պատմածը:—

Արևմտյան Չինաստանի քաղաքներից մեկի հյուրանոցում հանգիստեցին ոտարերկրյա յերկու առևտրական և մի ոտարերկրյա լուսանկարիչ: Յերեքն էլ շուտով դլխի ընկան, վոր նրանցից ամեն մեկը լրտես է, իսկ նրանց պաշտոնական պրոֆեսիան ծառայում է միայն իրրև լրտեսական աշխատանքի քողարկում: Լուսանկարիչը վորոշեց իր խորամանկությամբ գերազանցել իր «կոլեգաներին»: Նա մյուս յերկուսին հրավիրեց ընթերցու, վոր պեսզի հարբեցնի և վերցնի նրանց մոտ յեղած նյութերը: Սակայն վիսկիի տասերկուերորդ բաժակը կոնծելուց հետո յերեքն էլ

հանկարծ ընկան սեղանի տակ և քնեցին: Յերբ նրանք արթնացան, պարզվեց, վոր դադալած է նրանց բոլորի գաղտնի փաստաթղթերը:

Յապոնական «առևտրականն» այդ մասին զեկուցեց իր պետին: Վերջինս ծիծաղելով նրան ցույց տվեց կորած բոլոր փաստաթղթերը: Պարզվեց, վոր չինացի մատուցողը, վոր սպասարկեց եր սեղանը, նույնպես ծառայում է յապոնական հետախուզության: Նա քնաբեր փոշի յեր լցրել բոլոր բաժակների մեջ:

Ինչպիսի՞ դերում ասես, վոր հանդես չեն դալիս յապոնական լրտեսները: Նրանք յերևան են դալիս իրրև առևտրականներ, ֆիրմաների ներկայացուցիչներ, հոգեվորականներ, դիտնականներ, փողոցային մանրավաճառներ, լուսանկարիչներ, մուրաքիչներ, ուխտավորներ և դյուղացիներ:

Չինաստանի համարյա բոլոր քաղաքները հեղեղված են յապոնական հետախուզության գործակալներով: Յապոնական բանակի բազմաթիվ աստիճանավորները և այդ բանակի շտաբների «հատուկ բյուրոների» աշխատակիցները հաճախ դառնում են չինական պետական ծառայության մեջ, խորհրդականների, հրահանգիչների, դեցերնենտների և այլ պաշտոններում, գործում են իրրև դինվորական ներկայացուցչությունների աշխատողներ յապոնական առևտրա-արդյունաբերական ու ֆինանսական ձեռնարկությունների, կուլտուրական և դիտական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ: Յապոնական շտաբների լայն գործակալությունն ընդերվում է յերկրի քաղաքական, տնտեսական և հասարակական կյանքի բոլոր բնագավառներում, թափանցելով ամեն մի անկյուն, մերթ «անմեղ դրաղմուռներին» պատրվակով, խանութպանների, սափրիչների վորջեր ու հյուրանոցներ, ափիոնի և հասարակաց տներ պահողների ցուցանակի տակ, մերթ տուրիստների, վանականների, առևտրական չրջիկ գործակալների, չինական ֆիրմաների ինժեներների ու բժիշկների դիմակի տակ, մերթ իրրև կուլտուրական, հասարակական, կրոնական կազմակերպությունների և ընկերությունների ներկայացուցիչներ: Հաճախ լրտեսներն ուղարկվում են նաև հեղափոխական գործիչների դիմակի տակ, —վորոնք իրր թե գաղթել են Յապոնիայից կամ յենթարկվել են յապոնական վոստիկանական ռեժիմի խտրություններին:

«1936 թվականի վերջում Հենանի նահանգի խոշոր կենտրոնում, — հաղորդում է Ա. Խամադանը «Յապոնական լրտեսությունը» հոդվածում¹⁾, — Չժենչժոու քաղաքում հայտնաբերվեց յապոնական լրտեսական մի կազմակերպություն, վորը նախապատրաստում էր այդ նահանգի անջատումը Չինաստանից: Լըրտեսաները քողարկել էին իրենց գործունեությունը, կազմակերպելով «կուլտուրական ասոցիացիա»: Ինչպես հետո պարզվեց, այդ «կուլտուրական ասոցիացիան» տեղեկություններ էր հավաքում չինական բանակի մասին, կազմակերպում էր «Հենանի ինքնավարությունից շարժումը», նախապատրաստում էր կամուրջների պայթեցում, յերկաթուղիների ավերում և վերջապես, ուներ մի գաղտնի ռազմա-կայան, վորի միջոցով լրտեսական ամբողջ ինֆորմացիան հաղորդում էր կլանտունյան բանակի շտաբին:

Այնտեղ, ուր չեն ողնում սպառնալիքներն ու կաշառքները, յապոնական հետախույզները դիմում են ավելի «ուժեղ ներգործող միջոցների»: Յապոնական գործակալությունը կարողացավ իր ճանկը դրել Ներքին Մոնղոլիայի հայտնի իշխան Դե Վանին: Սակայն գործակալների հետագա հավաքագրումը հանդիպեց մոնղոլական մի խումբ իշխանների համառ դիմադրության, վորոնք չցանկացան կամովին մտնել յապոնական լծի տակ: Այդ խմբի մեջ մտնում էին իշխաններ Սոն, Երեկ Սեչենան և Ծալաբու Դորչժին: 1936 թվի հոկտեմբերին, յերբ սկսեց նախապատրաստվել յապոնական հարձակումը Սույուան նահանգի վրա, «հանկարծակի մեռնում է» Երեկ Սեչենը, ապա Ծալաբու Դորչժին: Դրանից մի փոքր առաջ տեղի յե ունենում իշխան Սույի հանելուկային մահը: Սույուանի «Բաոտոուփիրաո» թերթը հաղորդում է, վոր իշխանների այդ խմբակը խիստ հակայապոնական վողով էր տրամադրված: Թերթն ավելացնում է, թե իշխանները թունավորված էին...

Յապոնական հետախույզությունն աշխատում է խտրեն մշակված մեթոդներով և սխտեմով: Վորպես կանոն, յապոնական հետախույզությունը գործակալների լայն հավաքագրում է կատարում:

1) «Բուլլետի» № 11, 1937 թ.

Չինաստանի համար լրտեսներ ընտրելիս յապոնացիներից հավաքագրում են առաջին հերթին այն մարդկանց, ովքեր գիտեն չինարեն լեզուն, այդ յերկիրը և նրա սովորությունները: Առավելություն է տրվում այն անձանց, վորոնք ծնվել են Չինաստանում ու յերկար ժամանակ ապրել այնտեղ: Չինացիներից հավաքագրվում են գլխավորապես այն մարդիկ ովքեր սովորել կամ ծնվել են Յապոնիայում: Առաջին դեպքում հաշվի յե առնվում յերկիրը խորապես ճանաչելը, խոսելու ժամանակ առողանությունն նմանությունը, վորոշ ասիմիլացիա, վոր յերբմի գործակալին հնարավորություն է տալիս իրեն ցույց տալ իրրե Յապոնիայում ծնված կամ ապրած չինացի: Յերկրորդ դեպքում — Յապոնիայում չինացիների գտնվելու ժամանակ նրանց յերկաբառե պատրաստումը և այլն: Դրա հետ միասին հետախույզից որդանները մեծ հաճույքով աշխատանքի յեն ընդունում յապոնացիներին — բուդդայական քահանաներին: Այդ գործակալներն ընդհանրապես լավ գիտեն չինական լեզուն, ծանոթ են Չինաստանի պատմությանը և կուլտուրային, իսկ դա զգալիորեն հեշտացնում է նրանց լրտեսական աշխատանքը:

1936 թվի հունվարի 1-ին Բեյյալինում անսպասելի կերպով յերևան յեկավ «արքայազն Սույի տասերորդ աղջիկը» Մանչժու դինաստիայից: Յապոնիայի դինավորական շրջաններում «արքայազն Սույի աղջիկը» հայտնի յե իրրե միսս «Կավաչիմա»:

Մինչև Մանչուրիայի բռնադրավումը նա դեկավարում էր ավաղակային մի հրոսակախումբ, վորը գործում էր մանջուրմոնղոլական սահմանում: 1932 թվականին միսս Կավաչիման ամուսնացավ Նանկինի կառավարության մի խոշոր աստիճանավորի հետ և ռազմական կարեւոր փաստաթղթեր էր մատակարարում յապոնական հրամանատարությունը, այնուհետև ապահարգան տվեց և յերևան յեկավ Բեյյալինում իրրե «արքայազն Սույի տասերորդ դուստր»: Իրականում նա յապոնական բանակի գեներալ-մայոր Սուոուդա Տադայի խորթ աղջիկն է և սերտ կապված է «Սե վիչայի» հետ¹⁾:

1) Յապոնական ազգային (չովինիստական) գաղտնի կազմակերպություն, վոր լրտեսական աշխատանք է կատարում Յապոնիայում և արտասահմանում:

Յապոնական պլանների նույնպիսի գործիք էր նաև մոնղոլական իշխան Դե Վանը, վորը 1936 թվականի վերջում յապոնական սպաների ղեկավարած մանջուր-մոնղոլական հրոսակային «բանակի» գլուխն անցած, ներխուժեց Սուլյուան նահանգը:

Յապոնացիները չինական այդ բոլոր կաշառված քաղաքագետներին, աստիճանավորներին ու գեներալներին անվանում են «ոտար դաշույններ»:

Յապոնական հետախուզության գործունեությունը չի սահմանափակվում Հյուսիսով: Յապոնական հարյուրավոր լրտեսներ և դիվերսանտներ հեղեղում են Չինաստանի նաև հարավային նահանգները: Անհանր Ֆուցզյան նահանգը փոխադրվեցին յապոնական հարյուրավոր «ռոններ», վորպեսզի գլուղացիական հուզումներ առաջացնեն այդ նահանգում, այդ կերպ նախապատրաստելով «ինքնավար շարժումը»: Այդպիսի բանդաներից մեկն իրեն անվանում էր «Մին-Նան ինքնավար ուժեր» (Հարավային Ֆուցզյան), մյուսը — «Յերիտասարդ կամավորների կորպուս»: 1936 թվի մարտի 1-ին յապոնական հետախուզությունը Սմոյուֆ հրավիրեց իր չինական գործակալների խորհրդակցություն՝ Հարավային Չինաստանում հետագա ձեռնարկումների հարցի շուրջը: Ֆուցզյան նահանգի բոլոր խոշոր կենտրոններում ստեղծվեցին յապոն-չինական «կուլտուրական մերձեցման և բարեկամության ընկերություններ», վորոնք յապոնական հետախուզության առաջադրություններով լրտեսական և դիվերսիոն աշխատանք են կատարում: Չինաստանի ամբողջ հարավում շարունակ շրջագայում են յապոնական ինժեներների պատվիրակությունները, վորոնք գիտում և «ուսումնասիրում են» հանքահորերը, յերկաթուղիները, ելեկտրոկայանները, նավահանգիստները: Այդ շրջագայությունների մեկնակետ է հանդիսանում Ֆորմոզա կղզին: Ամբողջ ծովափի յերկարությամբ աշխատում են յապոնական լուսանկարիչները, քարտեզագիրները, հողաչափերը:

Յապոնական գլխավոր շտաբի ռազմա-հետախուզական և պահնորդական վիթխարի ապարատը, վոր գործում է ասիական մայր-ցամաքում, Չինաստանի բռնադրավումը նախապատրաստելու իր աշխատանքում հենվում է վո'չ միայն Մանջուրիայի յապոնական ոկուլացիոն բանակի և կորեայում գտնվող բանակի շտաբների հավաղանց ճյուղավորված հետախուզական որդաններ:

րի վրա, սա լայնորեն ոգտագործում է նաև Հյուսիսային Չինաստանում յեղած յապոնական կայազորների շտաբները, ղինվորական ներկայացուցչությունները, դեսպանությունների կցորդները, յապոնական ամբողջ հյուսիստոսական սպասարկությունը և այլն: Լրտեսական կազմեր պատրաստելու համար գլխավոր շտաբը ստեղծել է հատուկ դասընթացներ և դպրոցներ, և նա միջոցներ չի խնայում, լայնորեն ֆինանսավորում է յերկրի թիկունքում տասնյակ հազարավոր յապոնական գործակալների, դիվերսանտների, տեռորիստների ու հետախուզիչների հավաքություններում ու պատրաստումը, — իսկ դրանք հավաքադրվում են հայրենիքի մատնիչներից ու դավաճաններից, ֆաշիստական վարձու բանդաների և տեռորիստական կազմակերպությունների անդամներից, — մասնավորապես նաև ֆաշիստական շտաբների միջազգային լրտեսական-դիվերսիոն գործակալություն, — չինական տրոցկիստների շարքերից, վորոնք դավաճանական զաղրելի աշխատանքի մասին ստորև մենք կխոսենք:

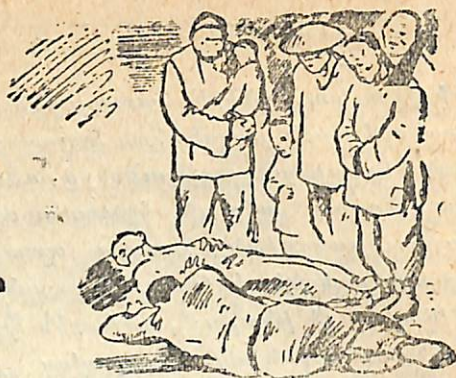
2966 38

„ՍՊԱՆԻՐ ՈՒՐԻՇԻ ԴԱՇՈՒՅՆՈՎ“

ՅԱՊՈՆԱԿԱՆ ՊԱՀՆՈՐԴԱԿԱՆ ԲՍԺՆԻ ԶԻՆԱԿԱՆ
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆԸ

Չինական ժողովրդին դավաճանելու կեղտոտ գործում յապոնական հետախուզությանն ոգնում են հայրենիքի և այլ վաճառները,— չինական խոշոր կալվածատերերը, վաշխառուներն ու կոմպրադորները¹⁾, յապոնացիների կողմից գնված չինական զենքերակները և չինական հասարակութայն ամեն տեսակ ապադասակարգայնացված թափթփուկները,— պրոֆեսիոնալ բանդիտները, «կենդանի ապրանք» և թմրեցնող միջոցներ վաճառողները, մաքսանենգները։ Դավաճանների այդ վոհմակը յապոնական բոլոր պրովակացիաների, դիվերսիոն և լրտեսական աշխատանքի սոցիալական բազան է։ Յապոնական պահանջարկան բաժինն այդ թափթփուկներից ստեղծում է մարիոնետային «անկախ կառավարություններ» և «ինքնավար շարժումներ» առանձին նահանգներում։ Հենց նրանք էլ ծառայում են իրեն սոցիալական բազա այն պայքարի համար, վոր Գոմինդանում յապոնասիրական տարրերը մղում են միասնական ազգային հակալապոնական ճակատի դեմ,— այն ճակատի, ուր պայքար և մղվում Չինաստանի միավորման և ազատագրության համար։

Կասկածից դուրս է, վոր նույնիսկ չամադանց հայտնի և Նանկինի կառավարության մեջ «ազդեցիկ» բազմաթիվ չնացիներ ջերմեռանդությամբ աշխատում են գոյեստի արժանանալ և

Հուդայի պարզե ստանալ իրենց յապոնական տերերից և ուսուցիչներից։ Այդ մասին է վկայում Վան-Յզին-վեյի ղեկավարած յապոնասիրական ուժեղ խմբակի և յապոնասիրական «Քաղաքական գիտությունների ուսումնասիրություն» կլիկայի մեջ մտնող մի քանի նանկինյան միլիտանտների վերջերս աճած ակտիվությունը։ Չինական որենադրական պալատի նախկին նախագահ պարոն Վան Յզին-վեյը 1936 թվի վերջում վերադարձավ արտասահմանյան ճանապարհորդությունից, Գոմինդանի Կենտրոնական գործադիր կոմիտեյի III պլենումին մասնակցելու համար (1937 թ. փետրվարի 15—22)։ Նա բերել էր Հիտլերի «Ֆյուրերին»²⁾ անձնական հրահանգները և Չինաստանում յապոնական դեսպան Կավադոյեյի որհնությունները և նրան ուղեկցում էր գերմանական ծանր արդյունաբերություն բարոններից մեկը,—Ոտտո Վոլֆը։ Պարոն Վանը յերգվելով խոստացավ «Ֆյուրերին», վոր Չինաստանին կստիպի միանալ յապոն-գերմանական ղինակցություն, թույլ չի տա, վոր մի վորեն կոմպրոմիս լինի Նանկինի կառավարության և հակալապոնական տարրերի միջև։ Յերբ նա վերադարձել էր Չինաստան, յապոնական դեսպան Կավադոյեն բացահայտ կերպով ազդարարում էր, թե «խելամիտ Վանի ազդեցությամբ Գոմինդանի Կենտրոնական գործադիր կոմիտեն պետք է ուժեղացնի յապոնասիրական քաղաքականությունը և վորոշում ընդունի կոմունիստների դեմ պայքարը շարունակելու մասին»։ Վանի հետ Չինաստան ժամանած պարոն Ոտտո Վոլֆը իր վրա վերցրեց ավելի քիչ ազմկալի գեր,— Արևելյան Ասիայում յապոն-գերմանական պլանները անտեսապես հիմնավորողի դերը, վոր ապահովում է յերկաթուղային շինարարությունը և զենքի մատակարարումը։ Յեվ իսկապես, չնայելով Գոմինդանի Կենտրոնական III պլենումի աշխատանքում յեղած մի քանի դրական մոմենտներին, այդ պլենումի վորոշումները պարզապես ցույց են տալիս, վոր Գոմինդանում և Նանկինի կառավարության մեջ գոյություն ունի յապոնասիրական տարրերի ազդեցությունը։

Յեվրոպական մեծ պատերազմից հետո յապոնական իմպերիալիզմին ծառայում են նաև մի շարք ուրիշ չինական քաղաքական խմբավորումներ և գործիչներ, ինչպես, որինակ «Անփու» կլիկան։ Այդ խմբավորումների անդամներն այժմ էլ հակալապոնական

¹⁾ Կոմպրադոր— Չինաստանում տեղացի վաճառական, առաքելիկյա կապիտալի և տեղական շուկայի միջնորդ։

ազդեցութիւնն ունեն զոմինդանական կառավարութեան վրա: Չինաստանում յայտնասիրական չինովնիկներ կարգելու մեջ մեծ դեր խաղաց Չան-Կայ-չիի շտաբ-կայանի գլխավոր քարտուղար, Հոբեյի նահանգի կառավարութեան նախագահ, 1936 թվականի հոկտեմբերին սպանված Յան Ժուն-դայը, — «Քաղաքական գիտութիւնների ուսումնասիրութեան ընկերութեան» ամենահին և ազդեցիկ անդամը: Վան Յզին-վեյի մոտիկ բարեկամը և զինակիցը, «Քաղաքական գիտութիւնների ուսումնասիրութեան ընկերութեան» ղեկավարներից մեկը, — Չժան Շի-չժանն սերտ կապված է հակահեղափոխական տրոցկիստների հետ: Ֆաչիստական շտաբների արյունոտ ընկերակցութիւնը, — Տրոցկի, Գեստապոյ, յայտնական ուսանողական բաժին, — իր բաժանմունքն է բացել նաև Չինաստանում:

1936 թվի հոկտեմբերին չինական ամբողջ ժողովուրդը հուզարկվորեց այդ յերկրի մեծ մարդկանցից մեկին, գրող Լու Սունին: Նրան իրավամբ անվանում էյին «չինական Գորկի» — նա չին ժողովրդի ազատագրական պայքարի գրողականներին մեկն էր և խորհրդային Միութեան անկեղծ բարեկամը: Այժմ այդ մեծ ննջեցյալը կարծես լիք է կենում դադաղից և վկայութիւններ է տալիս այն հանցագործութիւնների մասին, վոր տրոցկիստները կատարել են Չինաստանում:

Իր ժամանակին չինական տրոցկիստների սլաքադուլիս Չեն Գու-սյուն, տրոցկիստական կեղտոտ թերթուկների հրատարակիչը, փորձում էր ժողովրդականութիւն վայելող այդ գրողին գրավել Տրոցկու «զազափարներով»: Նրան այդ չհաջողվեց: Լու Սունը դավաճանին տվեց յեռանդուն հակահարված, վորը վերջերս, արդեն հեղինակի մահից հետո, հրապարակվեց չինական գրեթե ամբողջ մամուլում: Լու Սունը կծու հեղանքով հերքում է տրոցկիստների բամբասանքը խորհրդային Միութեան հասցեյին և նրանց զովելի, դավաճանական «թերթիան» այն մասին, վոր իբր թե «Յապոնիայի դեմ պայքարելու համար Չինաստանի բոլոր կուսակցութիւնների միավորվելը հանդիսանում է դավաճանութիւն հեղափոխութեան դեմ»: Լու Սունն ապացուցեց, վոր Չինաստանում տրոցկիստների ապագիր հրատարակութիւնները յայտնացիք են Ֆինանսավորում:

«Ձեր թերթիաներն անընդունելի յեն Չինաստանի ժողովրդը»

«չական մասսաների համար» — յեղրափակում է իր սլաքափառը Լու Սունը, — «Ձեր գործողութիւնները վիրավորում են չինական ժողովրդի տարրական մարդկային արժանապատուութիւնը: Ահա այն ամենն, ինչ վոր յես ձեզ կարող եմ ասել»:

Չինաստանում յեղած տրոցկիստները բոլոր տեսակետներէջ հանդիսանում են ԽՍՀՄ-ում յեղած տրոցկիստական բանդիտների արժանի զինակիցները:

Ի թիւս այլ առաջադրութիւնների, որեր-բանդիտ Տրոցկին խորհրդային Միութեանում յեղած իր գործակալներին հրամայել էր «վոչ մի արդէլք չհարուցել յայտնական իմպերիալիզմի կողմից Չինաստանը նվաճելուն» (Ռադեկի միկայութիւնները տրոցկիստական լրտեսական կենտրոնի դատավարութեան ժամանակ): Իր չինական գործակիցների համար Տրոցկին այդ խնդիրը ձևակերպել ավելի պարզ, — Չինաստանի միասնութեան վիժեցում, յայտնական ագրեսիայի դեմ չին ժողովրդի դիմադրութեան թուլացում և ճնշում, չինական պետական ապարատի քայքայում:

Իր գործակալների և բանդիտների (այսպէս կոչված՝ «ոռնիներ») առաջ հույն խնդիրներն է դնում նաև յայտնական գլխավոր շտաբի բաժինը: Պետք է ընդգծել, վոր տրոցկիստական «ոռնիները» ձգտում են յեռանդով և ճշտութեամբ կատարել յայտնական հետախուզութեան բոլոր առաջադրութիւնները: Այդ մասին ցայտուն կերպով վկայում են նրանց գործողութիւնները Մանջուրիայի բռնագրավման սկզբից սկսած:

Տրոցկիստները դավաճանորեն սողոսկում են հակայայտնական բանակի շտաբները և Յապոնիայի համար գողանում են կտրելորոպերատիվ պլանները: Յերբ չինական ղեկերալներ Ֆին Յու-սյանի և Յզի խուն-չժանի բանակները փորձում էյին Կալ-գանից գեպի հյուսիս դիմադրութիւն ցույց տալ յայտնական բռնագրավիչներին, ինչպէս հաղորդում է Փարիզում հրատարակվող հակայայտնական «Յոյուդոչիբաո» չինական թերթը: դավաճան Չժան-Մու-դաոյի գլխավորած տրոցկիստական միջանի յերկերեսանիներին հաջողվեց խցկվել այդ բանակներէջ շտաբը: Նրանք յայտնացիներին հայտնեցին հակայայտնական բանակների պլանները, նրանց ինֆորմացիա էյին տալիս գործամասերի տեղափոխութեան մասին, չինական զինվորների մեջ

քայքայիչ աշխատանք էյին կատարում և քիչ աշխատանք չթափեցին, փորպեպի ոգնեն յայտնական ինտերվենտներին: Չինաստանի կոմկուսակցութունը մերկացրեց տրոցկիստական այդ վոհմակին և նրան արտաքսեց իր շարքերից:

Տրոցկիստները ստեղծում են սե-հարյուրակային բանդաներ՝ հակալապոնական ժողովները վիժեցնելու համար: Յապոնիայի հանձնարարությամբ նրանք կաշառում են չինական քաղաքական գործիչներին, մահափորձեր են կազմակերպում, պայթեցնում են ռազմական պահեստները և այլն:

Յապոնիայի հանձնարարությամբ Չժան Մու-դաոն և տրոցկիստները գեներալ Ֆինին առաջարկել են դրամական մի խոշոր գումար, փորձելով ոգտագործել նրան, Նանկինի կառավարության դեմ դավադրություն կազմակերպելու համար: Սակայն գեներալ Ֆինը լայն հասարակության առջև մերկացրել է այդ դավաճանական պլանները:

Նանկինի կառավարության դեմ Կանտոնի խռովության ժամանակ վերև հիշված դավաճան Չժան Մու-դաոն փորձում եր յապոնական իմպերիալիզմի և Կանտոնի գեներալների միջև միջնորդի դեր խաղալ:

1936 թվականի կեսերին տրոցկիստները հակակոմունիստական պրոպագանդ էյին մղում գեներալ Շն Սի-չանի ջոկատներում, — վորն ուղարկված եր Շանսի նահանգում յեղած ժողովրդական կարմիր բանակի դեմ: 1936 թվի ամառը այդ նույն տրոցկիստները, խցկվելով զանազան հակալապոնական կազմակերպությունների մեջ, ռեակցիոն գեներալների ճանկը գցեցին 500 հակալապոնական մարտնչողներ, վորոնց թվում Տայուանի միջնակարգ դպրոցի 40 աշակերտներ: Այդ 300 հոգին մահապատժի յենթարկվեցին:

Տրոցկիստները փորձում էյին սաբոտաժի և քայքայիչ աշխատանքի միջոցով Չինաստանի Խորհրդային շրջաններում թուլացնել ժողովրդական կարմիր բանակի հզորությունը: Տրոցկիստ վան Յզին-սունի գործակալները Հունան և Հուբեյ նահանգներում պրովակացիայի էյին յենթարկում ժողովրդական կարմիր բանակը, մղելով դեպի աննպատակ կամ պարզապես անհուսալի գործողություններ ու յեկույթներ: Յերբ այդ պրովակացիաները վիժեցին, նրանք փորձ արին ապստամբ թու-

ներ առաջ բերել բանակում: Չախողվեցին այդ փորձերը, ինչպես նաև «նոր կոմունիստական կուսակցություն» ստեղծելու պլանը:

Չինական խորհրդային շրջաններում հաջողվեց հայտնաբերել տրոցկիստների կազմակերպած մի խմբակ բժիշկներից, վորոնք պետք է թունավորեյին կամ հաշմանդամ դարձնեյին իրենց մոտ բուժվող կարմիր հրամանատարներին ու կարմիր բանակայիններին:

Մի շարք վնասարարական գործողություններ, վոր հայտնաբերվեցին ռազմական գործարաններում և ժողովրդական կարմիր բանակի համար հագուստեղեն և այլ իրեր պատրաստող արհեստանոցներում, — նույնպես տրոցկիստների ձեռքերով էյին կատարվում:

Խորհրդային շրջանների դյուղացիական մասսաների մեջ դժգոհություն առաջ բերելու համար յապոնական իմպերիալիզմի այդ գործակալները փորձում էյին առանձին վայրերում կատարել ստիպողական կոլեկտիվացում և գրավել դյուղացիների անասունները:

Ազգային փրկության համաչինական միավորության լիդերներից մեկը, Չժան Նայ-ցյին, վոր չինական հայտնի տնտեսագետ է և գրող, 1936 թվի սեսյոններին Շանհայի «Կոնսենսյուս» թերթում գրում եր հետևյալը. —

«Յեվրոպական տրոցկիստները կանգ չեն առնում Փաշիտական Գերմանիայի ոգնությամբ և մասնակցությամբ Խորհրդային Միության վրա հարձակվելու առաջ: Հեռավոր Արևելքում տրոցկիստները միանում են յապոնացիների հետ ընդդեմ Խորհրդային Միության, նրանք աշխատում են Չինաստանի յապոնասիրական կառավարական չինուվիկների հետ միասին... Չինական տրոցկիստները ձգտում են Չինաստանը մասնակց դարձնել ագրեսորների ճակատին, վոր ուղղված է ԽՍՀՄ դեմ: Նրանք ուզում են Չինաստանը յենթարկել Յապոնիային և հենց դրանով չինական ազգը դատապարտել վոչնչացման: Նրանց հանցանքներն այնքան հրեշավոր են, վոր արյունով անգամ չի կարելի քավել»:

ԿԱՇԱՌՔ, ԱՓԻՈՆ, ԹՈՒՅՆ

Յապոնական պահնորդական բաժնի բանդիտական-տեռորիստական նշանաբանը— «Ապանիր ուրիշի դաշուլնով»— վոք փոխ և առնված մոլեռանդ միջնադարից, Չինաստանում յապոնական հակա-հետախուզությունը ղեկավարելու յե յենթարկում հայրենիքի դավաճանների աջակցությամբ, ամենազղվելի պրոյոմների, պրովակացիաների, կաշառումների ու լրտեսության մի ամբողջ սխտեմի միջոցով. այսոր դա այնտեղ սարսափելի ձևեր և ընդունում: Այսպես, չինական ժողովրդի դիմադրությունը թուլացնելու և աշխատավոր մասսաների հետադա կողպուման ու ստրկացման համար յապոնական բռնադատվիչները և նրանց դործակալներն ուղուպացիայի յենթարկված բոլոր մարդերում անմիջապես ծավալում են թմրեցուցիչ միջոցներ վաճառող խանութների, լոմբարդների, խաղատների և հասարակաց տների խիտ ցանցը:

Ափիոնի ընդարձակ և ավելի ու ավելի աճող առևտուրը, վոր փաթաթված է չին ժողովրդի¹⁾ վզին, վաղուց ի վեր հարակցել է իմպերիալիզմի ներթափանցմանն ու ամբապնդմանը Չինաստանում: Այժմ յապոնական ուղուպանտները դեռևս չտեսնված մասշտաբներով ամբողջ Չինաստանում ծավալում են թրմեցուցիչ միջոցների առևտուրը: Պաշտոնական վիճակագրության համաձայն, միմիայն Մուկդենում ներկայումս թմրեցու-

1) Անգլիական իմպերիալիզմը XIX դարի սկզբում թնդանութների միջոցով Չինաստանին ստիպեց թույլ տալ ափիոնի անսահմանափակ ներմուծումն ու առևտուրը: Դա զգալիորեն նպաստեց չինական կայսրության տնտեսական ու քաղաքական անկումին, հասցրեց յերկրի աշխատավոր մասսաների շահագործումն ու ժեղացնելուն և աղքատացման: Չինաստանում 1839—41 թվականների առաջին այսպես կոչված՝ «ափիոնային պատերազմի» հետևանքով Անգլիան կարողացավ նորից ընդլայնել իր իրավունքները Չինաստանում ափիոն ներմուծելու համար և ապա յերկրորդ «ափիոնային պատերազմում» Անգլիան ու Ֆրանսիան վերջնականապես հաստատեցին չինական ժողովրդին թունավորելու իրենց անսահմանափակ իրավունքը:

ցիչ միջոցներ վաճառող խանութների թիվը հասնում է մոտ 1000-ի, Խարբինում—ավելի քան 700, Դիրբինում և Անտունում—800-ական, իսկ ավելի մանր քաղաքներում—վոչ պակաս, քան 300—400-ական խանութ: Թմրեցուցիչ միջոցների խանութների հետ սերտ կապ ունեն յապոնական «քաղաքակրթիչների» տարածած՝ վաշխառուների լոմբարդները, թղթախաղերի վորջերը և հասարակաց տները: Հաճախ այդ բոլոր «հիմնարկությունները» տեղավորվում են մեկ շենքում սերտ և կոնտակտ աշխատում են «ժողովրդին թմրեցնելու և կողոպտելու համար»:

Թմրեցուցիչ միջոցներով զբաղվելու հիվանդության դեմ, վոր Չինաստանում մասսայական բնույթ է ստանում, ամեն մի պրոպագանդա արդելվում է յապոնացիների կողմից, համարվելով «պետության համար վտանգավոր» բան: Ոկուպացիոն իշխանությունների աչքում «հուսալի» յեն համարվում միայն այն շինացիները, վորոնք ավիրոն են գործածում, գերոին¹⁾ են ներարկում և փողով թուղթ են խաղում: Իշխանությունները չին գյուղացիներին ստիպում են ի հաշիվ հացահատիկային կուլտուրաների հետզհետե ընդլայնել կակաչի ցանքերի տարածությունները: Միմիայն Թեխեն նահանգում, յապոնական ուղուպացիայի մի միայն մեկ տարվա ընթացքում կակաչի ցանքերն ավելացել են 20 անգամ: Այդ նահանգում ամբողջ ցանքային տարածության մասը ներկայումս բռնում են թմրեցուցիչ միջոցներ տվող բույսերի ցանքերը: Վերջին հաշիվով դա հասցնում է գյուղացիության կարիքի կատաստրոֆիկ աճման, քանի վոր գյուղացիությունը ստիպված է կամ քաղցած մնալ, կամ բարձր գներով պարենամթերքներ գնել յապոնական մոնոպոլ խանութներում:

Չինաստանի հսկայական տերիտորիաներում թմրեցուցիչ միջոցների դործածության աճը յապոնական իմպերիալիզմին բերում է ահազին լրացուցիչ յեկամոտներ, վորոնք այնուհետև հիմնա-

1) Թմրեցուցիչ քաղաքագրություն: 1 կիլոգրամ գերոինի մըթերման դինն է 150 իյեն, բայց կլիենտներին վաճառվում է կլիոն 15000 իյենով: Ափիոնի բերքը հավաքելիս կառավարական դործակալները չին գյուղացիներին վճարում են 20 ցենտ մեկ իանի (մոտ 35 գրամ) համար, իսկ ափիոնի ցանքի 1 մու-ի (0,6 հեկտար) հարկը կազմում է 5 զոլլար:

կանում ողջագործվում են սպառազինումներն ավելացնելու համար: Միևնույն ժամանակ այդ աճումը քայքայում է չինական ժողովրդական տնտեսությունը, ամեն տարի հարյուրավոր մարդկային կյանքեր ե կործանում և բնականաբար թուլացնում է յապոնական ագրեսիային Չինաստանի ժողովուրդների դիմադրության ուժը:

Վերևում մենք բերինք Չինաստանում յապոնական հետախուզական ծառայության ղեկավար գեներալ Մացումուրոյի գաղտնի հուշագրի մի մասը, վոր հրապարակված է յեղել Շանհայի «Չայնա Ուիկլի Ռեվյու» ժուռնալում և վորտեղ Մացումուրոն հանգում է այն յեզրակացության, թե «լրտեսների մեր ավանդարդն ուղարկելով Հյուսիսային Չինաստանի խորքերը, մենք հաջողեցրինք այն, վոր զանազան վայրերում յապոնասիրական տարրերը սկսում են ակտիվություն ցուցաբերել, վոր այդ ճանապարհով մենք աստիճանաբար մեր ձեռքն ենք առնում վերահսկողությունը Հյուսիսային Չինաստանի բոլոր զինվորական իշխանությունների վրա»: «Տեղական աստիճանավորներին փորձելու համար,—գրում է մարզված հետախույզ,—մենք զբաղվեցինք նաև մաքսանենդությամբ և կաշառումներով...»

Լրտեսության գեներալը չի խաբում իր տերերին: «Ուրիշ ձեռքով սպանելու» ստոր մեթոդը, վորին կատարելապես տիրապետում է յապոնական հետախուզությունը, արդեն նկատելի արդյունքներ է տալիս: Յապոնացիք իրենց չինական մեծ ու վտերը դործակալների ոգնությամբ կարողանում են լայն չափով քաղաքական ու տնտեսական ագրեսիա դործադրել դեռևս չդրաված չինական մարդերում, կազմակերպելով մասնավորապես յապոնական մաքսանենդ ապրանքների մասսայական ներմուծում: Մաքսանենդ առևտուրն այստեղ նպատակ ունի կաշառումների միջոցով վոչ միայն բարոյալքել չինական աստիճանավորությունը, այլև վիժեցնել Չինաստանի ժողովրդական տնտեսությունը, նրա տնտեսական կապերն ուրիշ յերկրների հետ, վիժեցնել առևտրական և ֆինանսական կյանքը ագրեսիային դիմադրող նահանգներում: «Արևելյան Հեբեյի ինքնավար հակամուժնիստական խորհրդի» նախագահ, չինական «պետական գործիչ» Ին Շու-գենը մաքսանենդ ապրանքներ ներմուծելու գործում յապոնացիներին ոգնություն ցույց տալու համար ամեն

ամիս մոտ յերկու միլիոն դոլար է ստանում: Չինական աստիճանավորների նման ծախվածության և զինվորական բռնություն դործադրելու հետևանքով, 1936 թվականի յերկրորդ յեռամսյակում մաքսանենդ ապրանքները (վոր հաճախ ուղարկվում են յապոնական հրետածիդ նավերի հսկողությամբ) կազմեցին Չինաստանի ամբողջ ներմուծման մեկ յերրորդ մասը:

Չկա մի այնպիսի զգվելի հանցագործություն, վորի առաջ կանդ առնեն յապոնական «կուլտուրտրեղերները», իրականացնելով իրենց ավազակային պլանները:

Յապոնական զինվորական հրամանատարությունը Հյուսիսային և Հյուսիս-Արևմտյան Չինաստանի բոլոր քաղաքներում բոլորովին բացահայտ կերպով պահում է «հատուկ բաժիններ», այսինքն ռազմական շտաբների հատուկ բյուրոներ, վորոնք լրտեսական, պրովոկացիոն և տեղորիստական լայն աշխատանք են կատարում: Վերջին ժամանակներս այդ բյուրոները կազմակերպեցին մասսայական սպանություններ Սիչուան, Հուբեյ և Հունան նահանգների քաղաքացիական բնակչության մեջ: Այդ բյուրոների դործակալները, վոր մեծ մասամբ յապոնացիների կաշառած և հավաքադրած չինական բանդիտներ են, «հատուկ բաժիններից» առաջադրություններ եյին ստանում—այդ նահանգների բնակչության մեջ խուճապ և հուզումներ առեղծելու և բնակիչներին տեղորի յենթարկելու համար թունավորեղ և թունամթերքները և խմելու ջուրը կամ ինեկցիոն սրովիչի միջոցով բնակիչներին սպանել շուկաներում և ժողովրդի կուտակման տեղերում:

Իրին չրջանում և Սիչուան նահանգի մյուս վայրերում յապոնական լրտեսական բյուրոների դործակալները բարեխղճությամբ և ճիշտ կատարեցին հանձնարարությունը, թունավորելով հարյուրավոր մարդկանց և այնտեղ ստեղծելով աննկատադրելի խուճապ:

Արևմտյան Հունանում յապոնական նույնպիսի պրովոկացիաների և դիվերսիաների զոհեր դարձան հազարավոր տղամարդիկ, կանայք ու յերեխաներ: Ինչպես հաղորդում է Հոնկոնգի «Գուենչանչիբաո» թերթը 1936 թվի ոգոստոսի 20-ի համարում, այդ նահանգում դյուղական տանուտեր Չենը հուլիսի 17-ի յերեկոյան Սիպին գյուղում (Լուն-Շինի չրջան) բռն

նացի մի տղամարդ և մի կին, այն մոմենտին, յերբ նրանք փորձում էյին իննկցիոն սրսկիչի միջոցով թունավորել մարդկանց: Դատարանում յերկու բռնվածներն ել խոստովանեցին, վոր ուղարկված են յեղել յապոնական «հատուկ սպասարկության» կողմից: Նրանք նաև խոստովանեցին, վոր այդ չրջանում թունավորել էյին խմելու ջուրը, և մատնացույց արին յապոնացիների մի շարք ուրիշ գործակալներին, վորոնք նույնպիսի հանձնարարություններ էյին կատարում: Այդ գործակալներն իրենց դադրելի աշխատանքի համար ստանում էյին կայուն ամսավարձ և «մարդագլուխ» պարգև, որինակ, յուրաքանչյուր թունավորված յերեսայի համար նրանց վճարում էյին 3 դոլլար:

Յապոնական իմպերիալիզմի դադանացած սատրապներն այսօր առանց տատանվելու, ամենաբաղձաղան, արյունոտ ու անպատկառ մեթոդներով կիրառում են յապոնական ֆեոդալիզմի ժամանակների ավագակային շայկաների նենգ մեթոդը, — «Սպանիր ուրիշի դաշույնով» քսամներ ի կանոնը:

1935 թվականի վերջում, յերբ յապոնական բռնադրավիչներն իրենց չինական գործակալների ոժանդակութամբ և սգնությամբ Հեյեյ և Չախար նահանգներում «ինքնավար կառավարություններ» ստեղծեցին, ուրիշ յերեք, հյուսիսային նահանգներում — Սույուանում, Շանսիում և Շանդունում նույնպիսի «ինքնավարություններ» սահմանելուն խանդարեց հակալապոնական հզոր շարժումը: Իրենց ունեցած անհաջողությունից կատաղելով, յապոնական միլիտարիստները ձեռնամուխ յեղան չլաված, դաժան տեռորի միջոցով այդ շարժումն արմատախիլ անելուն: Բեյպինի փողոցներում յապոնական ժանդարմները տանյակներով ձերբակալում էյին ժողովրդական գործիչներին: Նրանք ներխուժում էյին 29-րդ բանակի հակալապոնական տերադրություն ունեցող սպաների բնակարանները և նրանց տանում էյին իրենց հետ: Նրանք գրավեցին Մինզո համալսարանի շենքը, դպրոցներում բաղձաթիվ շուրջկալներ կատարեցին, փնտրելով «վտանգավոր» մտքերով հայտնի ուսանողներին ու պրոֆեսորներին, չինական սպաներին և խաղաղ քաղաքացիներին, վորոնց բանտերը նետեցին առանց դատարանի և քննության, միմիայն այն կասկածի հիմունքով, վոր նրանք կարող են հակալապոնական տերադրություններ ունենալ:

Յերբ Նանկինի կառավարությունը մասսաների ճնշման տակ բողոքեց այդ կամայականության դեմ, յապոնական հրամանատարությունը համաձայնվեց խոստությունները և հալածանքները դադարեցնել միայն այն դեպքում, յեթե չինական վոստիկանությունն ինքը կատարի յապոնացիներին հարկավոր և նրանց մատնանշած ձերբակալությունները: Բեյպինի, Տյանցզինի, Հանկոույի, Շանհայի և այլ քաղաքների չինական վոստիկանապետերը դարձան հլու գործիք յապոնացիների ձեռքում: Նրանք բանտերը նետեցին հակալապոնական տերադրություն ունեցող հարյուրավոր բանվորներին, ուսանողներին ու վաճառականներին: Նրանք հրամայում էյին անխնա գնդակակոծել հակալապոնական ցույցերը: Նրանք հրամայում էյին բանտերում դադանային խոշտանդումների յենթարկել հակալապոնական մարտիկներին: Բեյպինում, Տյանցզինում և չինական այլ քաղաքներում ծախվող վոստիկանությունը դարձավ յապոնական վարձու մարդասպանների (վերոհիշյալ «ռոնիններ») միանգամայն արժանի վինակիցը, — վորոնք յապոնական հրամանատարության ցուցումով հափշտակեցին կամ գաղտնի սպանեցին հարյուրավոր հակալապոնական մարտիկներին:

Չինաստանում բարձրանում է ժողովրդական ցամաքային լիքը — յապոնական բռնադրավիչների և սրանց չինական գործակալության, — ռազմական հետախուզության «ուրիշի դաշույնի» դեմ: Անսահման է դայրույթը դավաճանների դեմ, վորոնք վոստից գլուխ չաղախված են ժողովրդի արյունով: Մասսաների մեջ խորն արձագանք է գտնում հակալապոնական մարտական կազմակերպությունների սլահանը — Գինաստանի դավաճաններին և դահլիճներին հանձնել ժողովրդի դատին:

„ՅԵՐՁԱՆԿՈՒԹՅԱՆ ՀՈՎԻՏԸ“

ԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՃՆՇՄԱՆ «ԵԱՂԱՂ» ՖՈՆԸ

Շտապելով Մանջուրիան դարձնել ապագա «մեծ պատերազմի» թատերաբեմ, յապոնական միլիտարիստները տենդային կերպով նոր ստրատեգիական յերկաթուղիներ և ավտոմոբիլներ խճուղիներ են կառուցում¹⁾ Այն հողերը, վորտեղից անցնում են նոր յերկաթուղադժերն ու խճուղիները, չինացի հողատերերից զբաղվում են առանց վորեն հատուցման, — բնակիչներին ուղղակի արտաքսում են տներին: Այդ յեղանակը դործադրվում է ամենուրեք, ուր յապոնական բռնադրավիչները հողամասերի կարիք են զգում, անկախ նրանից, թե դրանք ինչ նպատակով պետք է ոգտագործեն, — զորանոցների, ռազմական դործարանների, այերոգորմների, ամբուլթյունների կառուցմանը, իրենց կոլոնիստների բնակեցման, ռազմական գոտիների համար և այլն: Չինական հողատերերից սովորարար «կոնֆրակացիայի յենթարկվում» ամենաարգավանդ վարելահողը, ինչպես այդ յեղալ, որինակ, Միչան, Իլան, Յոյամուսի, Դուսյան և Բոլի չրջաններում: Այդ չրջաններում բակերի բոլոր շենքերը և բնա-

կերի տները վառում են: Ուրիշ դեպքերում (Անդունում և այլ չրջաններում) յապոնացիները «գնում եյին» հողը... դրա իսկական արժեքի 5 տոկոսով:

Յապոնական ոկուպանտները բնակչության ուղղակի թալանի մեթոդները լրացնում են ռեկվիզիցիաների և հարկադիր աշխատանքների սխտեմով: Բռնադրավիչների ռազմական ջոկատները գյուղական տանուտերերից անդադար պահանջում են հսկայական քանակութամբ անասուններ, ձիեր, սայլեր և կեր, — ռազմական կարիքների համար: Այդ բոլորի դիմաց իհարկե վոչինչ չի վճարվում կամ վճարվում է ծիծաղելիության չափ ցածր գին: Մի շարք չրջաններում չինական յուրաքանչյուր ընտանիք պարտավոր է ռազմական չինարարական աշխատանքների համար ներկայացնել «մեկ ութեղ տղամարդ»:

Յապոնական ոկուպացիոն իշխանություններն անում են ինչ վոր հնարավոր է, վորպեսզի գյուղատնտեսության մեջ ամբապնդեն և ութեղացեն Ֆեոդալական մնացորդները: Ավելի և ավելի անտանելի յեն դառնում նաև Մանջուրիայի գյուղացիներից գանձվող տուրքերն ու հարկերը: Այդ յերկրի ոկուպացիայից հետո հողի վարձավճարը տասը մու¹⁾ — ի համար 7,5 դոլլարից բարձրացավ մինչև 17,2 դոլլար: Գյուղացիները վրա դըրված հարկի ընդհանուր դումարը կազմում է գյուղացիական տնտեսության ամբողջ յեկամտի 20 տոկոսը, նախկին 8 տոկոսի փոխարեն:

Յապոնական ոկուպանտների թաթի տակ Մանջուրիայի գյուղատնտեսությունն անընդհատ ընկնում է: 1 ակր (40 ար) հողի միջին յեկամուտը 1930 թվականին կազմում էր տարեկան 122 դոլլար, 1934 թվականին — արդեն միայն 57 դոլլար: Տարեց-տարի կրճատվում է Մանջուրիայի ցանքերի տարածությունը և պակասում է բերքը: Նույնիսկ պաշտոնական տվյալների համաձայն, սոյայի ընդավոր բույսերի արտադրանքը, վոր հսկայական նշանակություն ունի Մանջուրիայի ամբողջ ժողովրդական տնտեսության համար, յապոնական ոկու-

1) 1936 թվի վերջում Մանջուրիայում կառուցված էր 2246 կիլոմ. նոր յերկաթուղադիժ և 4500 կիլոմ. ավտոմոբիլի խճուղի:

1) 1 մուն 0,6 հեկտար է: Այստեղ, ինչպես և մյուս եղերում, հիշվում է չինական արծաթե դոլլարը, վոր հավասար է 1,52 դոլլար:

պաշտօնային առաջին յերեք տարում կրճատվել է 37 տոկոսով: Բռնագրավված մարզերի բնակչության համար առանձնապես ծանր դրություն է ստեղծում գյուղատնտեսական մթերքների առևտրի մենաշնորհը, վոր մտցրել են յապոնացիները: Այդ մենաշնորհը վերջնականապես քայքայում է հաղարավոր գյուղացիական տնտեսություններ:

Յապոնական ոկուպանտների 6 տարվա տիրակալության հետևանքով Մանջուրիան անընդհատ աղքատանում է, նրա տնտեսությունը քայքայվում է ու թալանվում, ժողովուրդը կործանվում է: Այդ մարզերում սովորական է հետևյալ պատկերը, — քաղաքներում ու գյուղերում թափառում են հարյուր հաղարավոր մուրացիկներ, — տղամարդիկ, կանայք ու յերեխաներ, վորոնք զրկված են սննդից ու ոթեանից, գոյություն միջոցից: Ջարմանալի չէ, վոր Մանջուրիայի տասնյակ հաղարավոր հուսալքված ու սովալլուկ բնակիչներ տարերայնորեն կազմում են պարտիզանական ջոկատներ և մասնակցում հայրենիքը բռնագրավողներին դեմ մղվող համառ, զինված պայքարին:

Իմպերիալիստական ալան-թալանի ասպետները տիրապետել են ցամաքի և ծովի հաղորդակցության բոլոր միջոցներին: Նրանք ամբողջովին իրենց են յենթարկել յերկրի ամբողջ ապրանքաշրջանառությունը: 1932 թվականից սկսած՝ յապոնական արդյունաբերական ու ֆինանսական ահուլաները սխտեմատիկաբար իրենց ձեռքն են վերցնում արդյունաբերության բոլոր կարևորագույն ճյուղերը, յերկրի բոլոր արտադրական ույթերը: Յապոնական կապիտալը ռազմական բռնության կամ լիտի հափշտակության միջոցով ամենուրեք վսարում է չինական ագլոյին կապիտալը կամ զավթում ամբողջ վերահսկողությունն այդ կապիտալի վրա: Այսպես, որինակ, մինչև ոկուպացիանե արբերնում կար ավելի քան 60 չինական արդյունաբերական խոշոր ձեռնարկություն. հիմա դրանցից մնացել է 20-ը: Աղտրիքային արդյունաբերությունը, վորտեղ գերակշռում էր չինական կապիտալը, հետզհետե մեռնում է: Մանջուրիայի հանուրդային և վերամշակող արդյունաբերության ու գյուղատնտեսության բոլոր հիմնական ճյուղերը, — սոյայի ընդամիտների, կաշու, վոչխարի բրդի, բամբակի, սպիրտի արտադրությունները,

նավթի, ծծումբի և այլ նյութերի հանուրդը, — կամ աստիճանաբար առնված են պետական վերահսկողության տակ, կամ հայտարարված են իբրև պետական մենաշնորհ¹⁾: Առհասարակ ներկայումս Մանջուրիայում պահպանվում են արդյունաբերության միայն այն ճյուղերը, վորոնք կապված են Յապոնիայի սպառազինման հետ կամ մայր-ցամաքում կարող են ուժեղացնել նրա ռազմական ադրեսիան:

Մանջուրիան սխտեմատիկորեն հեղեղվում է յապոնական եթան ապրանքներով — յապոնական դեմպինգով²⁾: Դա քայքայել է վոչ միայն մի շարք չինական արդյունաբերական և առևտրական խոշոր ձեռնարկություններ, այլև վերջնականապես վնաս է հասցրել տեղական արհեստներին և Ջինաստանում մի ժամանակ հսկայական չափով զարգացած մանր առևտրի ցանցին: Այնտեղ, ուր յապոնական գաղութային ծովահեններին չի հաջողվում յերկիրը թալանել առևտրա-արդյունաբերական և ֆինանսական-բանկային գործարքների սխտեմի միջոցով, նրանք չեն ձնչվում գործադրելու ուղղակի զինված բռնությունը, վոստիկանական մտրակը: Այս ճանապարհով նրանք մուրացիկներ են դարձրել ռազմահաղար վաճառականներին, մանր արտադրողներին, արհեստավորներին:

Մանջուրիայում նոր տերերը բանվորների հետ վարվում են ինչպես գաղութային ստրուկների հետ: Արդյունաբերական

¹⁾ Մանջուրիայի գաղութային ստրկացման գործում առանձնահատուկ դեր էր խաղում Հարավ-Մանջուրական յերկաթուղային ընկերությունը, վորի միջոցով է անցնում Մանջուրիա ներմուծվող յապոնական ամբողջ կապիտալի մինչև 75%-ը և վորին ֆինանսական դժով յենթարկվում են այդ յերկրի արդյունաբերության ավելի քան 90 ճյուղերը: Ընկերությունների ալցիաների 51%-ը պատկանում է յապոնական պետության և 490/0-ը — յապոնական մոնոպոլիստական կապիտալին (Միցուրի և Միցուրիսի կոնցերններին):

²⁾ Դեմպինգ — «դեն պցելու ապրանք» — արդյունաբերության արտադրանք, վոր արտասահմանյան շուկաներում վաճառվում է հաճախ ինքնարժեքից պակաս գներով: Առևտրական դեմպինգի հիմնական նպատակն է շուկաներից վտարել ոտար ապրանքները, դրանց հանդեպ դրավել մոնոպոլ դրություն և ապա սեփական ապրանքը վաճառել բարձր գներով:

բանվորի աշխատավարձն այնքան չնչին է, վոր բանվորը կարողանում է միայն պահել իր գոյութունը, — չմեռնել սովից: Այն ժամանակ, յերբ յապոնական վորակյալ մանածագործը (կապիտալիզմի կողմից նույնպես դաժանորեն շահագործվող պրոֆեսիա), որական աշխատելով 8 ժամ, ամսական ստանում է 30 դոլլար, նույն կլավիֆիկացիայի չինական բանվորը, որական աշխատելով 10-ից մինչև 12 ժամ, ամսական ստանում է միայն 9 դոլլար:

Արհմիություն ստեղծելը համարվում է պետական դավաճանություն և ըստ այնմ հալածվում է: Ձեռնարկութուններում և բնակելի բարակներում բանվորներին արգելված է խմելու ամբողջ քան յերկու հոգի: Այն բանվորները, վորոնք նկատվում են այդպիսի «հանցագործություն» կատարելիս, անհապաղ արձակվում են իբրև «անհուսալի տարր»:

Արդյունաբերական բանվորներն այնտեղ առհասարակ բուրժուական զրկված են ազատ շարժելուց: Նրանց ստիպում են ապրել հատկապես կառուցված և ցանկապաստված բարակներում, վորտեղականության մշտական վերահսկողության տակ: Բանվորները ձեռնարկութունից կամ բնակավայրից կարող են հեռանալ միայն իշխանութունների հատուկ թույլտվությամբ:

Մանջուրիայում մանուկների աշխատանքը սովորական յերկույթ է: Նրանց ստիպում են ամեն օր 14 ժամ անցկացնել գործարանային հակասանխտարական շենքերում:

Ե՛լ ամելի մեծ շահագործման են յենթարկվում կանայք: Չինացի բանվորուհին յապոնական ազա հսկիչների հեշտությամբ ձեռք բերվող վորսն է ու անպաշտպան զոհը: Այդ հրահիչները, լինելով լիակատար տերեր, կարող են իրենց ուզածի պես ճնշել իրավազուրկ, իրենցից կախված կնոջը, մինչև իսկ տանջել և բռնություն գործադրել:

Ահա իրականում «Չինաստանում յապոնական միասիայի» «խաղաղ ու լեզալ ֆոնը», ահա յապոնական իմպերիալիզմի «կոլաբոր-տրեզներների» բարբարոսական գաղութային տիրակալության գարշելի պատկերը: Անամոթ կամայականություն, անսահման շահագործում, գաղութային բացարձակ կողոպուտ, — ահա ասիական ծովափում Յապոնիայի «անտեսական» և «քաղաքակրթական» գործունեություն ճշմարիտ և սպառնիչ բնու-

թագիծը: «Ժողովուրդների բանտ» — ահա «Մանջու-Գո ան-կախ պետություն» անվան ճիշտ թարգմանությունը:

ՌՈՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՅԵՎ ԱԼԱՆ-ԹԱԼԱՆԻ ՌԵԺԻՄԸ

Հալանորեն Յեկոսայում մինչև այժմ վոչ վոք չի լսել Ուչթանբաոյի մասին:

Ուչթանբաոն մանջուրական Գիրին նահանգում մի փոքրիկ ավան է, վոր գտնվում է Բեյլին գետի ափին, Ուչթանսյան շրջանում: Խոշոր քարտեզների վրա գվարությունամբ է գտնվում այդ ավանը: Յե՛վ ահա դա մեր որերում չափազանց հայտնի և չափազանց տխուր հոչակ է ստացել:

Ավանում գտնվում է յերկար մի շենք, վորը մեծ հոգատարությամբ պահպանում են յապոնական ոկուպացիոն զորքերը, կարծես այն լինի ռազմական ամենաարժեքավոր մի որեկտ: Վա՛յ այն չինացուն, վորը կհամարձակվի յերեսալ այդ շենքի մոտ: Ժամապահներն իսկույն և յեթ կկրակեն նրա վրա:

Ուչթանբաոյում յերկար ժամանակ այդ շենքի մասին գիտելին միայն այն, վոր յապոնական ռազմաթիվ բեռնատար ավսոմոբիլներ այնտեղ գիշերները խորհրդավոր կերպով ինչ-վոր բեռներ են թափում և ընդունում:

Յապոնական ժամապահների հոգատարությամբ պահպանված «ռազմական որեկտի», — Ուչթանբաոյի գաղտնիքը մի փոքր պարզվեց միայն 1934 թվի վերջում, յերբ հակայապոնական պարտիզանները հարձակվեցին ավանի վրա և խորհրդավոր շենքից մի քանի չինացիների հաջողվեց փախչել: Փախածների պատմածներից պարզվեց, վոր Ուչթանբաոյի խորհրդավոր շենքը մի ընդարձակ պնդան է, ուր զարհուրելի գեպքեր են կատարվում:

Այնտեղ յապոնական ոկուպանտները «խուսխուղների», այսինքն հակայապոնական արամադրություն ունեցող տարրերի անվան տակ մշտապես բռնադատված պահում էյին մանջուրական 2000 քաղաքացիների: Գերիների արգելափակման առաջին շաբաթներում խիստ զարմանալի յեր այն, վոր նրանք բանտում որական յերեք անգամ ստանում էյին ճոխ սնունդ, — հորթի միս, խոզի տապալած միս, բրինձ, մակարոն: Սակայն հետո,

յերբ կալանավորները բախկանաչափ պարարած ելին լինում 7 վրա յեր հասնում սարսափելի զգաստացումը, — բանտապահները սկսում ելին գիտական վորոշ մեթոդներով քամել նրանց արյունը... Յեվ կալանավորների հետ այդ զարհուրելի սլո-ցեզուրան կրկնվում եր յուրաքանչյուր վեց-յոթը ուր մեկ անգամ, այնքան ժամանակ, մինչև վոր դժբախտ «դոներները» կմախքանում ելին: Հենց վոր կալանավորը բոլորովին ուժասպառ եր լինում և այլևս պետքական չեւ արյուն ստանալու համար, նրան սպանում ելին: Սպանվածների տեղը բռնում ելին նոր բերված կալանավորները:

Նկար 7. Հարցաքննությունից հետո: Փապրանտարկյալը յապոն-մանջուրական բանտում:

Բեյպինի դրող Յդին Մին-դեն չինական մամուլում հրատարակել և այդ զնդանից փախած կալանավորների պատմածը: Նրանք հաստատում ելին, վոր բանտում «ամեն ոք քամվում եր

Նկար 8. Գերի պարտիզանների հարցաքննությունը Մանջուրի-այում:

1000 ֆունտ արյուն, վորը յապոնացիք հետո դործադրում էին ինչ-վոր խորհրդավոր նպատակներով»:

Զինաստանի բոլոր լրագրերը լիքն են տեղեկություններով այն չլսված տանջանքների մասին, վորոնց յենթարկվում է Մանջուրիայի բնակչութունը յապոնական մտրակի տակ:

«1931 թվականը, Յապոնիայի կողմից Մանջուրիան ոկուպացիայի յենթարկելու տարին, ճակատագրական դարձավ այդ յերկրի բնակիչների համար,— դրո՞ւմ է չինական բուրժուական «Դա-վանբաո» լրագիրը:— Մանջուրիան գյուղացիական յերկիր է: Այս պատճառով գյուղատնտեսության սխտեմատիկ քայքայումը նրան դարձրել է անասելի տանջանքների թագավորություն... Յապոնական զորքերն անխնա վոջնացնում են ամբողջ գյուղեր: Նրանք այրում են վոդոբեյի խրճիթները և սրի յենքաշում բնակիչներին: Նրանք տասնյակ հազարավոր գյուղացիներին ստիպում են ռազմա-ստրատեգիական ճանապարհներ կառուցել: Գյուղացիների ընտանիքներն այդպիսով կորցնում են իրենց միակ նեցուկներին... Մենք անկարող ենք նկարագրել այն զարհուրելի տառապանքները, վոր կրում է Մանջուրիայի բնակչութունը: Չկան բառեր, վորոնցով արտահայտվի մեր հյուսիս-արևելյան նահանգների 30 միլիոնանոց ժողովրդի անկումը»:

Այն, ինչ վոր արվում է Ուչթանբաոյում, մեկ բանտում, հիմա այլ մասշտաբներով տեղի յե ունենում ամբողջ Մանջուրիայում և Հյուսիսային Զինաստանի մի մասում: Այնտեղ յապոնական իմպերիալիստները սխտեմատիկորեն քամում են մի ամբողջ ժողովրդի արյունը և բոլոր կենսական հյուսթերը: Չինական տերիտորիայում ամենուրեք, ուր թափանցում է «ծագող արևի» դրոշակը, այնտեղ հաստատվում է վորպես կողոպուտի և ավադակության սիմվոլ, հանդիսանալով աներևակայ յելի շահագործման ու ճնշման, ամբողջ շրջանների անխնա քայքայման, այդ յերկրի բնակիչների դատապարտանքի սինոնիմ: Ուչթանբաոյի բանտը, դա չինական նահանգներում յապոնական իմպերիալիզմի տիրակալության նախատիպն է, վորը Զինաստանի և Ասիայի բոլոր ժողովուրդներին պարզ ցույց է տվել, թե ինչ է ոպասում նրանց, յերբ ամբողջովին իրացվի Տանակայի տիրապետչակ հուշագրի հիմնական լոզուն-

դը,— «Աշխարհը նվաճելու համար մենք պետք է նախ նվաճենք Զինաստանը»:

«ՍԱՐՍԱՓԻ ՅԵՎ, ԱՐՅՈՒՆՔԻ ՀՈՎԻՏԸ»

Տեկեոյի պաշտոնական պրոպագանդիստների լեզվով Յապոնիայի դրաված չինական շրջանները կոչվում են «Յերջանկության հովիտներ»: Իսկ նրանց տանջած բնակչութունն այդ շրջաններն անվանում է «Սարսափի և արցունքի հովիտներ»:

Ահա յապոնացիների բռնագրաված քաղաքներում կենցաղի մի սովորական, առօրյա պատկեր,— շուկայի հրապարակում յերթական տարազ հագած յապոնական սպան ծանր մտրակով ծեծում է գետնին ընկած չինացուն: Ծեծվողը ձեռներով գլուխը ծածկելով, լուռ գալարվում է փոշու մեջ,— նա նույնիսկ վախենում է ճչալ: Շրջապատողները ցրվում են մոռալ հայացքներով:

Այստեղ վոչ վոք չի կարող միջամտել, պաշտպանել դեմբախտին, վորովհետև այդ դեպքում յերկուսի բանն էլ բուրդ է.— անմիջապես կանչվում է զինվորական պարեկը, միջամտողին բռնում ու քարշ են տալիս զինվորական բանտ, իսկ այնտեղ— գանակոծութուն, խոշտանդումներ, տանջալից մահ... Չե՞ վոր նա, ով կհամարձակվի խառնվել յապոնական կայսերական սպայի և «չինական կրիայի» գործին, անկասկած կարմիր է, խոտվարար, բանդիտ, վոր արժանի յե մահվան:

Դա յապոնական կրնկի տակ տառապող բոլոր քաղաքների և գյուղերի առօրյան է, վոր այդպես է ամենուրեք, ուր կվանտունյան բանակի¹⁾ գործառնեն ու կայադորները «յապոնական վոդի» յեն տարածում:

Խեբեյ նահանգից և այլ վայրերից չինական թերթերին ու դարկված նամակները լիքն են այն տանջանքների տարասիւնի մանրամասնություններով, վոր բնակչութունը կրում է յապոնական սկուպանտների ձեռքից: Չե՞ վոր յապոնական զինվորա-

1) Յապոնական ոկուպացիոն բանակ Մանջուրիայում:

կանությունից բացի, տեղական յապոնական ուղղութիւններն¹⁾ ևս կատարում են բոլորովին ապօրինի գանձումներ և բռնութիւններ չինացիների դեմ: Յապոնացու հենց մի խոսքով վտառիկանութիւնը բռնում է նրան անհաճելի առեւտրականին, արհեստավորին, աստիճանավորին, բանավորին, ծուռը նալոյ անցորդին և պահում այնքան, մինչև վոր աղբականները վտառիկանութիւնը կամ «նեղացած» ուղղութիւններն չվճարեն համապատասխան փրկանքը: Հաճախ բռնվածների աղբականները վտառիկանութիւնից նույնիսկ ստանում են հատուկ ծանուցում այն մասին, թե մեղավորին կտանջեն կամ բանտում սովի կենթարկեն, յետեւ նրա համար փրկանք չմոծվի:

«Յեթե դու մանր հողային սեփականատեր ես կամ Ֆերմեր,— ասված է Հյուսիսից ստացվող նամակներից մեկում,— և մի քիչ փող ունես, ապա յապոնական ավազակները դրանք խլում են քեզանից: Նրանք քո մասին լուր են տալիս յապոնական հյուպատոսութիւն, թե դու «իրավունք խախտող» ես կամ «պարտիզանները դեկավար»: Յապոնական զինվորները կգան քո տունը և կգրավեն քո ամբողջ կարողութիւնը: Գո տանից նրանք կտանեն բոլոր աղամարդկանց: Վոչ միայն քո գույքը, այլև քո ամբողջ կյանքը կխախտվի և նրանց կամայականութիւնից»:

Մանջուրիայում յապոնական բռնութիւնների ցուցակը կարող է անվերջ լինել: Բերենք միայն վերջին ժամանակներին ամենաբնորոշ դեպքերը:

Յապոնացիները «ստրատեգիական» նկատառումներով Խարբինի յերկաթուղագծի յերկարութիւնը, Սույֆին գետի մոտ, 30 լի²⁾ հողամասի վրա սկսեցին այրել բոլոր բնակելի տները: Զօւսե գյուղը պատահամբ փրկվեց կրակից: Դրա համար վորպես պատիժ, ուղապանները հրապարակ քչեցին գյուղի բնակիչներին (ավելի քան 1000 հոգի) և բոլորին սրի քաշեցին:

Մինգան շրջանի գյուղերից մեկում յապոնական մի լեյտե-

նանտ վորոշեց «կուլտուրական աշխատանք» կատարել: Չնայելով ամենազաւթան սառնամանիքին, զինվորները գյուղի ամբողջ բնակչութիւնը,— այդ թվում նաև ծերերին, կանանց ու յերեխաներին,— հավաքեցին բացօթյա «միախաչի»: «Ժողովի» մասնակիցներին ստիպեցին ծնկաչոք լսել լեյտենանտի ճառը: Յերբ ցրտից կծկվող յերեխաները սկսում էին լաց լինել ու ճչալ, կատաղած լեյտենանտը վերցնում էր նրանց և ուժեղ թափով շարտում դետին: Յերեխաներից մի քանիսը տեղի ու տեղը մեռնում էին:

Արեւելյան-Չինական յերկաթուղու մի կայարանից վոչ հեռու յապոնական մի զորամաս անտառում շրջապատեց 71 փայտահատի և բոլորին գնդակահարեց գնդացիներով:

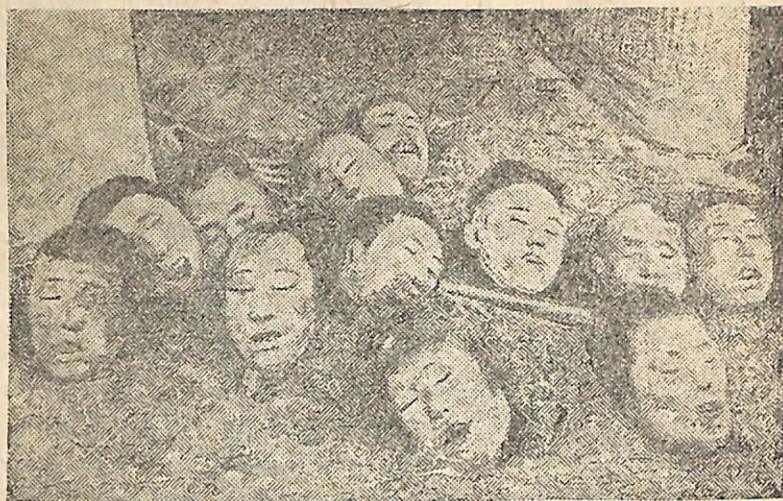
1936 թվականի հունիսին Բեյխե գետից (Նեբեյ նահանգ) հանվեց 600 դիակ,— պարզվեց, վոր դրանք չինական բանվորներ են: Հետաքննութիւնը ցույց տվեց, վոր յապոնական ուղապաններն այդ մարդկանց ստիպում էին աշխատել ուղղական ամբուլութիւնների չինարարութիւն վրա և ապա, վորպեսզի վոչ վոք լուր չհաղորդէր այդ ամբուլութիւնների մասին, չինարարութիւն վրա աշխատող բոլոր չինացիները գաղանարար սպանվում էին, իսկ նրանց դիակները նետվում էին Բեյխե գետը:

Հսկայական և չինացի այն աղջիկների ու կանանց թիվը, վորոնք դարձել են ուղապանների բարբարոսական բռնութիւն զոհեր: Յերբ պատժիչ զորամասերը ներխուժում են այն գյուղերը, վորտեղից հեռացել են պարտիզանական ջոկատները, գաղանացած ուղապանները չեն խնայում վոչ մի կնոջ: Յեթե կանայք փորձում են բռնարարողներին դիմադրութիւն ցույց տալ, վերջիններս սվիններով խոցում են նրանց: Շատ տեղերում բռնութիւնից չեն ազատվել նույնիսկ հզի կանայք: Հաճախ զինվորները բռնարարված կանանց ծնկաչոք շարք են կանգնեցնում, գլուխները ծածկում են թաշկինակներով և գնդակահարում գնդացիներով:

Լայնորեն զործադրելով կրակը և յերկաթը, սվինները և մտրակը, XX դարի յապոնական բռնադրավիչները չինական խաղաղ տերիտորիաներում իրենց դաժանութիւնը գերազանցեցին այն ժամանակների գաղութային ալան-թալանի ամե-

¹⁾ Ոտարերկրյա հպատակներ, վորոնք մշտապես ապրում են Չինաստանում և այնտեղ ողտվում են ոտարերկրացիների առանձին իրավունքներով:

²⁾ Մեկ լին— 644,4 քառ. մետր:

նամոռյլ ուրիշակները, յերբ իսպանացիները նվաճում էին Պերուն և Մեկսիկան, յեվրոպական առևտրական և ծովահենային բանդաները ստրկացնում էին Հնդկաստանի, Աֆրիկայի և Ամերիկայի ծովափերը XVI և XVII դարերում: Չինաստանի նահանգներում յապոնական ոկուպանտների անցած ճանապարհն արատավորված և այրված գյուղերով, ավերված քաղաքներով: Մանջուրական քաղաքների և գյուղերի բոլոր ցանկապատերի վրա և փողոցահատներում կախված են յապոնական տիրապետության սխմվորները,— Չինաստանի լավագույն վորդինների և դուստրերի արյունաշաղխի, կտրված գլուխները, այն մարդկանց գլուխները, վորոնք համարձակվել էին ապստամբել ուտարերկրյա հարձակման դեմ:

Մանջուրիան ավելի քան վեց տարի անընդմեջ յապոնական միլիտարիստների յերկաթե կրունկի տակ: Յապոնական պրոպագանդայի պաշտոնական բյուրոները բաղմաթիվ անգամ հաղորդում էին, թե «յերկրում խաղաղություն և հաստատված»: Մակայն անթիվ ու անհամար փաստերը ցույց են տալիս, վոր

անընդհատ ու անարկու թափով աճում և ժողովրդական մասսաների ցատումն ու դիմադրությունը յապոնական ստրկացնողներին: Այսպես, միայն 1936 թվի հունվարից մինչև հունիսը յապոնացիների գրաված շրջաններում «հակալապոնական տրամադրությունների համար» սպանված և 24442 հոգի, խեղդված և ավելի քան 15600 և բանտարկված և 10000 հոգի: Առանց վորեն խտրության տեղի յեն ունենում մասսայական ձերբակալություններ: Տեղորդ միատեսակ դաժանությամբ ուղղված և բնակչության բոլոր դասակարգերի ու խմբերի դեմ,— թե չինական աղքատ բանվորների ու գյուղացիների և թե ականավոր հասարակական և քաղաքական գործիչների, պրոֆեսորների, վաճառականների ու աստիճանավորների դեմ, վորոնք կապվածում են հայրենասիրական զգացմունքների համար: 1936 թվի հունիսի 25-ին Գունխե շրջանում, Գերինի և ինյունցյանի սահմանում միմիայն մեկ որվա ընթացքում ձերբակալվեցին՝ տեղական առևտրական պալատի նախագահը, շրջանային դատավորը և 25 աստիճանավորներ, վորոնք բոլորն էլ մեղադրվում էին «հակալապոնական վրդու և տրամադրության համար»:

Մանջուրիայի բանտերն այնքան լեկ-լեցուն են, վոր վերջին տարում յապոնացիք ստիպված էին շտապ կառուցել (Չանչունում, Մուկդենում և իյարինում) յերեք նոր, խիստ ընդարձակ բանտեր, վորոնց չինարարությունը նստեց կես միլիոն իյեն:

Մոսկվի յե յապոնական բանտի կալանավորների վիճակը: Այսպեղ նրանց ամիսներով յենթարկում են խոշտանգումների և զանախոժության, ապա կենդանի թաղում են: Որինակ, իյարինում կալանավորներին գլխիվայր դցում են բանտի մոտ յեղած փոսը և ծածկում են հողով, մարմնի ստորին մասը դուրս են թողնում, վորպեսզի այն պատաստոտեն թափառական շները:

Մանջուրիայի «խաղաղացման» աստիճանը լավ պատկերվում է յապոնական ոկուպանտների մի շարք հրամաններով, վորոնք հրատարակված են 1936 թվի վերջում: Այսպես, սեպտեմբերին հատուկ հրամանով արգելվել էր ամեն մի տեսակի հարաբերություն առանձին գյուղերի միջև: Այդ ժամանակից

«Կասած՝ բնակիչներինց վոչ վոք իրավունք չունի հեռանալ իր գյուղից առանց գյուղական տանուտերին առնթեր յապոնական «խորհրդականի», այսինքն յապոնական վոստիկանական շինավանդակի թույլտվության: Նույն ամսում հրապարակվել էր մի հրաման, վորը յերկրի բոլոր բնակիչներին պարտավորեցնում էր վոստիկանությանը հանձնել բոլոր տեսակի զենքերը, ինչպես նաև բոլոր «վտանգավոր գործիքները»: «Վտանգավոր գործիքներ» էին համարվում նույնիսկ խոհանոցային դանակները: Թույլատրվում էր այնուհետև յերեք ընտանիքի համար ունենալ այդպիսի մի դանակ: Սեպտեմբերյան հրամանի համաձայն, ամեն մի բնակիչ, վորը «կրոնվի արգելված զենք պահելիս, յենթակա յե տեղն ու տեղը դնողակահարման»:

Բնակչությանը վերջնականապես տեւորի յենթարկելու համար կատարվեց բնակչության ընդհանուր ցուցակադրություն և կազմվեցին յուրաքանչյուր վայրի բնակիչների մանրամասն ցուցակները: Յեթե շուրջկալների ժամանակ, վորոնք զրեթե ամենորոյս յեն, յապոնացիք տվյալ գյուղում կամ քաղաքում բռնում են չցուցակադրված մարդ, նրան առանց վորևէ ըննության մահապատժի յեն յենթարկում վորպես բանդիտի: Այն դեպքում, յերբ վորևէ մեկը պակասում է բնակիչների ցուցակից, ոկուպանտները դտնում են, վոր նա մտել է հակալապոնական ջոկատները, և կորած մարդու ամբողջ ընտանիքն ու այսպես կոչված՝ «յերաշխավորողների կոլեկտիվն» անհապաղ ձերբակալվում են:

Կոլեկտիվ, փոխադարձ յերաշխավորության (բաղցղիա) սխտեմը մտցված է ամբողջ յերկրում: Այդ սխտեմի համաձայն, գյուղի ամբողջ բնակչությունը բաժանվում է խմբակների, վորոնց գլուխ են կանգնած վոստիկանության նշանակած անձինք: Յգյան, — ամենափոքր բջիջը, — բաղկացած է տասը ընտանիքից, նրան գլխավորում է չրջանային կամ ոկրուդային վոստիկանական վարչության նշանակած ցղյաչանը: Տասը ցղյան կազմում են բառ, բառչանի գլխավորությամբ:

Այդպիսի սխտեմի գոյությունը բնակչությանը բոլորովին գրգռում է տեղափոխվելու աղառությունից, և դրա հենց միակ նպատակն է դժվարացնել կապը առանձին գյուղերի բնակիչների միջև, վոչնչացնել կապը հակալապոնական մարտիկների հետ,

արգելել տեղական բնակիչների մուտքը պարտիզանների ջոկատները:

Սակայն նույնիսկ այդ չափազանց դաժան մերկապարանոց տեւորով պաշտպանված վոստիկանական սխտեմը — չի կարող կասեցնել լայն մասսաների աճող կամքը — հակահարված տալու բռնադրավիչներին, չի կարող խանգարել զանազան հակալապոնական պարտիզանական և կամավոր ջոկատների աճը և միավորումն իրրեւ պաշտպանության մի հզոր, միասնական հակալապոնական հյուսիս-արևելյան բանակ:

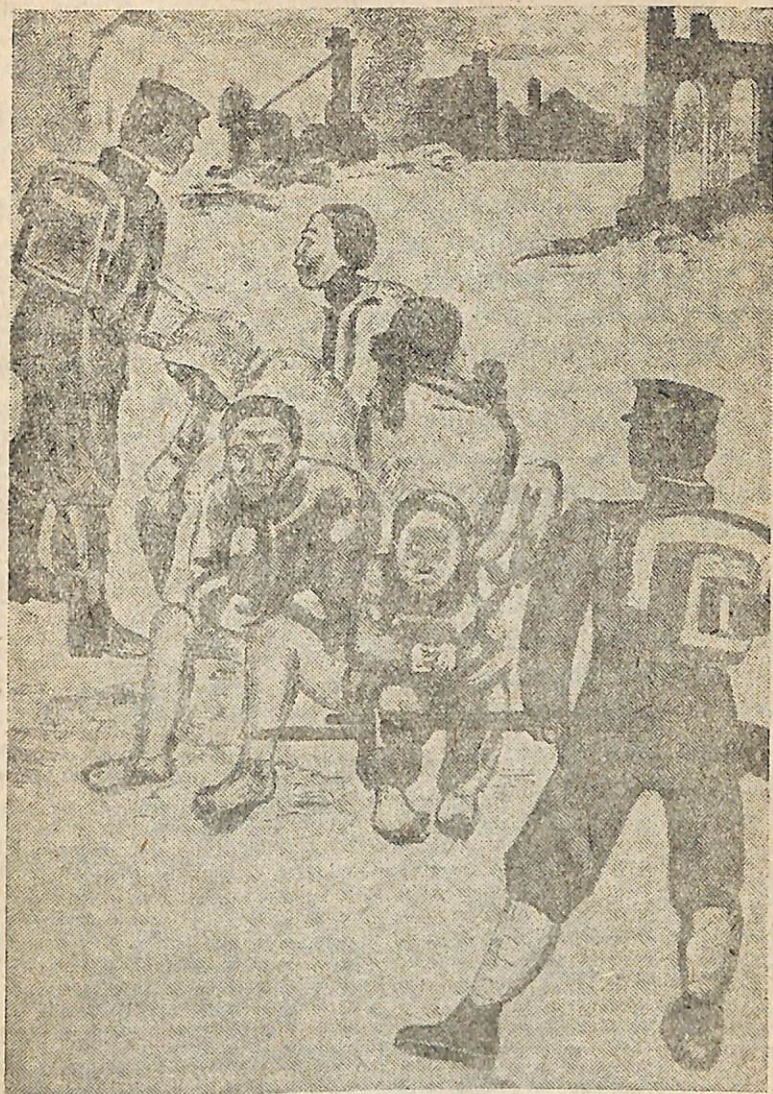

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱԿԱՅԱՊՈՆԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

«ԶԳԱՎՈՐՆԵՐ, ՄԻ ԿՐԱԿԵՔ ԶԵՐ ՅԵՂԲԱՅՐՆԵՐԻ ՎԻՍ»

«Կորչի՛ յապոնական իմպերիալիզմը», «Չինաստանից վռնդել յապոնական ավազակներին», «Հանուն ազատության և դեմոկրատիայի», «Հանուն բոլոր քաղաքական բանտարկյալների ազատության», «Կորչեն հայրենիքի դավաճանները», «Հանուն չինական ժողովրդի միասնական ազդային հակալապոնական ճակատի», — ահա լողունդներ, վորոնք այժմ դարձել են չինական ժողովրդի հակալական մեծամասնության մարտական նշանաբանը: Հեղափոխական բանվորներն ու դյուղացիներն առաջինն ելին, վոր այդ լողունդները դրեցին իրենց դրոշակների վրա: Նրանց միացան Չինաստանի ուսանողների և ինտելիգենցիայի մեծ մասը: Հանուն այդ լողունդների սկսում են հանդես գալ աստիճանավորները, արդյունաբերողներն ու վաճառականները, լրագրողներն ու փաստաբանները, դոմինդանական բազմաթիվ բանակների ղեկավարներն ու սպաները: Նույնիսկ Գոմինդանի մի քանի առաջնորդները, սկզբում վախվխելով, իսկ այժմ ավելի վճռականորեն ու բարձրաձայն իրենցն են հայտարարում այդ լողունդները:

Մանջուրիայի տխուր բախտը, Յապոնիայի ռազմական լիտի առդոսկումը Հյուսիսային Չինաստան և չինական պետության հետագա անդամահատման բացահայտ նախապատրաստութունը բոլոր ազնիվ հայրենասերներին պարզ ցույց տվին, թե առաջիկայում ինչ է սպասում իրենց, ինչպիսի հակալական վտանգ է սպառնում յերկրին: Կոմունիստական կուսակցության, չինական խորհրդային կառավարության և չինական կարմիր բանակի Հե-

Նկար 11. Պատմիչ արշավախումբ:

դադարձական-աղմական խորհրդի խոսքն ու դործը նրանց ցույց էյին տալիս հայրենիքի և ազգի վերելության ուղիներն ու միջոցները: Յեւ ահա 1935 թվի հոկտեմբերից սկսած մենք ակնատես ենք հակապապոնական հզոր, չգաղափարող ցույցերին ու յեղույթներին, վորոնց ժամանակ հարյուրավոր հայրենասերներ անձնվերաբար իրենց կյանքն են տալիս հանուն ազատության:

Հակապապոնական ժողովրդական բանակի ազատազրական համառ պայքարը Մանջուրիայում, առանձին ջոկատների պայքարը Չախարում և Ժեխեյում, բռնադատվիչների հարձակումների դեմ, ինքեյում 30 հազար գյուղացիների հոյակապ ապստամբությունը, Շանհայի վեց շարաթվա փառապանծ պաշտպանությունը բանվորների ու 19-րդ բանակի զինվորների ուժերով, ընթացիկ տարում Սույուանի հաղթական պաշտպանությունը, անցյալ տարի Շանհայում և Յինդաոյում յապոնական տեղստիչ դործարանների բանվորների ընդհանուր դործադուլը, հակապապոնական խոշոր ապստամբությունը Չախարում, ինքնապաշտպանություն հակապապոնական բանակների ստեղծումը և 1937 թվի ընթացիկ դեպքերը, — այս բոլոր փաստերը ցույց տվին չեխական ժողովրդի հաստատուն կամքը, — կանդ չառնել զոհերի առաջ և մինչև վերջ պաշտպանել իր յերկրի ամբողջականությունն ու անկախությունը:

Գոմինդանի հին թեզը, — «Նախ ներքին անդորրություն (այսինքն կոմունիստների և չինական կարմիր բանակի վոչնչացում վ. Ս.), իսկ հետո գլխավորություն արտաքին ագրեսորին» — պատմության ընթացքով վաղուց սեղանի տակ է նետված: Մի շարք հետագա դեպքեր խոսում են այն մասին, վոր գոմինդանական հյուսիս-արևելյան 17-րդ բանակի զինվորները և հրամանատարական կազմը, վոր Նանկինի կառավարության կողմից ուղարկվել էյին վորպես պատժիչ կորպուս, վոչ միայն չուղեցին կովել հակապապոնական ժողովրդական կարմիր բանակի դեմ, այլև ձգտում էյին սվինները դարձնել յապոնական բռնաազդարվիչների դեմ: Կարմիր բանակի ջոկատների հետ յեղած ճակատամարտերում վերջին չըջանում գոմինդանական բանակի զինվորները կամ խուսափում էյին կովից, կամ թե ուղղակի անցնում էյին հակառակորդի կողմը:

Մի զինվոր (գեներալ Յան ինդ-չանի բանակում 9 տարի ծա-

ռայած), վորին 1936 թվի վերջում գերի էյին վերցրել կարմիր բանակի զորամասերը և ապա ազատ թողել, այսպես է պատմում կարմիրներին գերի ընկնելու հանգամանքները: —

«Անցած աշնանը մեր բրիգադը չըջապատվեց կարմիր բանակի զորամասերով, և նրանք լողունդներ եր, վոր կարկուտի պես թափում էյին մեր վրա, որինակ, — «Հանձնեք գեներերը», «Ձեռավորները չալիտի կրակեն նույնպիսի չըջվորների վրա»: Մենք, իհարկե, պատրաստ էյինք գեները հանձնելու, սակայն հրամանատարները մեզ ստիպեցին դիմադրություն ցույց տալ կարմիրներին: Այն ժամանակ մենք սկսեցինք կրակել ողի մեջ: Մի ժամից հետո գերի ընկանք կարմիր բանակին» («Չայնա տու-դեյ», 1937 թ. հունվար):

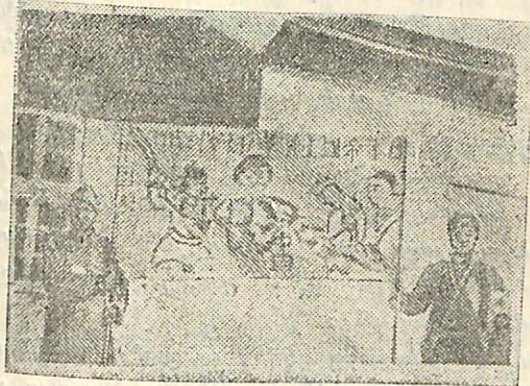
1936 թվականի մայիսին Շանսի նահանգում կարմիր բանակի դեմ ուղղված գործողությունները ղեկավարում եր գեներալ Են Սի-չանը: Նրա շտաբ-կայանի հաղորդագրությունների համաձայն, կոխների առաջին իսկ որերում գոմինդանական գեներալ վեն Յու-թենի բրիգադը Լին-Ֆանի մոտ զինաթափվեց առանց կովի: Այնուհետև շտաբ-կայանը չուտով հաղորդեց, թե կարմիրներին զորամասերն առանց կովի զինաթափել են Յան Սյուո-աոյի հրամանատարության տակ գտնվող յերկու գումարտակ: Մայիսի 5-ին Նանկինի կայազորի մի գունդ ապստամբվեց և անցավ կարմիր բանակի կողմը¹⁾:

Գեներալ Են Սի-չանը սկսեց արշավը, ունենալով 70 հազար զինվոր, իսկ կես ամսից հետո, թեպետ նա այդ ամբողջ ժամանակվա ընթացքում չեր ունեցել վորևե մեծ կոխ, նրա հրամանատարության տակ մնաց միայն 40000 զինվոր: Գեներալ Ենը փորձում եր կարմիր բանակի դեմ հանել 24 «առանձնապես հուսալի» զնդեր, վորոնք բաղկացած էյին Շանսի նահանգի կուլակների տղաներից: Այդ փորձի արդյունքները նույնպես տխուր էյին: Շուտով հարկավոր յեղավ յերիտասարդության մի մասին

1) Չինական զորքերի մի մասի ապստամբությունը, վոր ուղղված եր Նանկինի գլխավոր զորահրամանատարության դեմ, — 1936 թվի դեկտեմբերին, յերբ գեներալ Չժան Սուե-լյանը — խոռվության պարադուխներից մեկը, — գերի վերցրեց Չան-Կայ-չիին:

ուղարկել տուն, վորովհետեւ նա ել արդեն միանգամայն բացահայտ կերպով հայտարարում եր, թե անհրաժեշտ է միասնական հակապոնտական ազգային ճակատ ստեղծել: Բացի դրանից, պարզվեց, վոր բազմաթիվ ունենոր գլուղացիներ, —ինչպես այդ սովորաբար լինում է Չինաստանում, —փողով հավաքադրում էին չքավորներին և իրենց աղաների փոխարեն ուղարկում հավաքականները:

Հետագայում ինքը, գեներալ Են Սի-չանը, Նանկինի կառավարության վրա ժողովրդական մասսաների դործադրած ճնշման հետևանքով ստիպված եր, իր զորքերի մեծ մասի գլուխն առնելով, Սուլուանում պայքարել յապոնական բռնադրավիչներին դեմ:

Նկար 12. Չինական ուսանողները հակապոնական ագիտ-արշավում, այն պլակատի առջև, վորը չին ժողովրդին կոչ է անում պայքարել հայրենիքն անդամահատելու դեմ:

Իսկ չինական կարմիր բանակը, վոր վերջին ժամանակներս ստացել է «Ժողովրդական կարմիր բանակ» անունը, այսօր ալեւի ուժեղ և միասնական է, քան յերբեք: Լոնդոնի «Դեյլի Հերալդի» և «Նյու-Յօրկ Սանի» թղթակից Նիզար Սնոուն կարմիր բանակի մասին գրում է հետևյալը. —

«Այն 7 տարվա ընթացքում, վոր յես ապրել եմ Չինաստանում, յես շատ բանակներ եմ տեսել: Սակայն նրանցից վոչ մեկում յես չեմ տեսել այդպիսի մարտական վողի, մարտիկներին

քաղաքական և ընդհանուր դաստիարակության այդպիսի բարձր մակարդակ, այդպիսի հայրենասիրություն, այդպիսի բարձր բարոյական վիճակ»:

Չինական խորհուրդների նույնիսկ վոխերիմ թշնամին, գեներալ Մացումուրոն ստիպված է մեր հիշատակած հուշադրում արձանագրել, վոր—

«Չինական կարմիր բանակը դարձել է բացառիկորեն ուժեղ և մարտունակ: Դժվար է դնել ժամանակակից մի բանակ, վորն ունենա նրա հատկությունները: Կարմիրների իդեոլոգիան հանգիստանում է մի հսկայական ձգողական ուժ մասսաների համար»:

Այդ իսկական ժողովրդական բանակը ճշտությամբ կենսագործում է Չինական կենտրոնական խորհրդային կառավարության նախագահ Մաո Յզե-տունի հայտարարությունը, վոր նա արել եր «Ազգային փրկության համաչինական ասոցիացիային» ուղղած իր նամակում, 1936 թվականի ոգոստոսի 10-ին, —«Մենք չենք չոչափի կենտրոնական զորքերը և այլ ռազմական միացումներն այն դեպքում, յեթե նրանք իրենք չհարձակվեն մեր վրա, յեթե նրանք չինական զորքերին հետ չսպահեն Յապոնիայի դեմ պայքարելուց: Յեթե կենտրոնական զորքերը կամ այլ ռազմական միացումները պայքարում են Յապոնիայի դեմ և չեն փորձում խանդարել ազգային մասսայական շարժման, ապա մենք բոլոր ուժերով կողնենք նրանց»:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՓՐԿՈՒԹՅԱՆ ՄԵԾ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻԶԸ

Այդպիսով քաղաքացիական պատերազմը փաստորեն դադարեց Չինաստանում և կասկածելի յե, վոր Գոմինդանի ղեկավարները փորձեն նորից սկսելու այն, ժողովրդական լայն մասսաների կտրականապես արտահայտված կամքին հակառակ: Յուրաքանչյուր չինացի հիմա լավ գիտի, վոր միայն չինական կոմկուսակցության կենտրոնական կոմիտեյի իմաստուն քաղաքականության շնորհիվ եր, վոր հաջողվեց խաղաղ ճանապարհով լուծել Սիյանի կոնֆլիկտը (Չան Կայ-չիի ձերբակալությունը), վոր հենց ինքնազոհ չինական կոմկուսակցությանն է պատկանում, յապոնական ագրեսիայի դեմ պայքարելու համար ազդի բոլոր ուժերը միավորելու նախաձեռնությունը:

Չինական կոմկուսակցութիւնն առաջինն էր, վոր ժողովրդին ցույց տվեց հայրենիքի փրկութեան, նրա անկախութեանն ու անվտանգութեանը պահպանելու ուղիները: Նա տվեց անհամար ապացոյցներ այն մասին, վոր պատրաստ է վերացնել այն ամենն, ինչ վոր խանգարում է ազգային պաշտպանութեան համաչինական կառավարութիւն կազմելուն: Գոմինդանի փետրվարյան (1937թ.) պլենումին ուղղված իր դիմումի մեջ չինական կոմկուսակցութիւնը հայտարարեց, թե պատրաստ է դադարեցնել պայքարը, վոր մղում էր գոմինդանական կառավարութիւնը տապալելու համար, և նույնիսկ խորհրդային շրջաններն ու կարմիր բանակը յենթարկել Չինաստանի միացյալ դեմոկրատական կառավարութեան, — այն դեպքում, յեթե ընդունվեն կոմկուսակցութեան առաջարկները յերկրի բոլոր ուժերը միավորելու մասին, — ազգը փրկելու համար: Այդ դիտեն չինական ժողովրդի միլիոնները և այդ մասին իրենց հաշիվ են տալիս Գոմինդանի ներսում յեղած բոլոր ազնիվ հայրենասերները:

Սուն Յզին-լենը, չինական ժողովրդի մեծ առաջնորդ Սուն Յաթ-սենի աշակերտ, ռազմական խորհրդի նախագահի տեղակալ Ֆին Յու-սյանը, որենադրական պալատի նախագահ Սուն Սոն և մի շարք ուրիշ պետական խոշոր գործիչներ Գոմինդանի փետրվարյան պլենումին ուղղված իրենց դիմումով պահանջեցին վերադառնալ Սուն Յաթ-սենի յերեք սկզբունքներին, — բարեկամութիւն ՍՍՀՄ հետ, ղինակցութիւն կոմունիստներին հետ և բանվորների ու դրուգայինների շահերի պաշտպանութիւն: Այդ դիմումի մեջ արտացոլվեց Գոմինդանի ներսում ալիւլի և ալիւլի ամբաստանող այն խմբավորման կարծիքը, վորը դիտակցում է, վոր յեթե Գոմինդանը չ'արձագանգի մասսաների պահանջներին, վտանգի կենթարկվի վոչ միայն այդ կուսակցութեան, այլ և ամբողջ ազգի բախտը:

Ռեալ իրականութիւնն ալիւլի ուժեղ է, քան գոմինդանական պլենումների բանաձևերը և քաղաքական ինտրիգները: Դաժան, անխուսափելի փաստերն այժմ սովորաբար վախկոտ ու անվճռական չինական բուրժուազիային ստիպում են մտնել միասնական հակադարձական ճակատի շարքերը, հետևելով ինքնապաշտպանութեան բնազդին:

Վերջին տարիներս Չինաստանի եկոնոմիկան, — վոչ առանց

Անգլիայի ու ԱՄՆ չահախնդիր «ոգնութեան» — յենթարկվեց մի քանի փոփոխութիւնների: — Կատարված են բանկային և ֆինանսական ռեֆորմներ, ազգայնացված են արծաթի պաշարները: Նանկինի կառավարութիւնն ոտարերկրյա կապիտալի զգալի ոգնութեամբ կառուցեց ստրատեգիական և տնտեսական տեսակետից կարևոր յերկաթուղիներ և մի շարք նահանգներում — զգալի թվով խճուղիներ: Անկասկած է, վոր դա նպաստեց յերկրի վարչական կառավարման ալիւլի մեծ կենտրոնացման և ուժեղացման:

Յերկրի բոլոր հակադարձական տարրերը պահանջում են կենտրոնական ուժեղ կառավարութիւն, վորը կարողանա ջախջախիչ, ղինված դիմադրութիւն ցույց տալ յապոնական ագրեսիային: Չինական ժողովուրդն արթնացել է և պայքարի յե յենում, Չինաստանը միավորվում է: Այս շարժումը չեն կարող կանգնեցնել Գոմինդանում Յապոնիայի բարեկամ խմբավորումների վորևէ ինտրիգները:

Բռնութեան ու տեւորի մերկապարանոց խրախճանքը, բնակչութեան կողոպուտն ու տանջանքները յապոնացիների գրաված շրջաններում, Բեյպինի և Տյանցզինի բռնադրավումը, 1937 թվի ոգոստոսին Յապոնիայի նոր, լիտի ներխուժումը, Հյուսիսային Չինաստանի նահանգները և արյունոտ սպանդները, վոր յապոնացիք սարքում են Շանհայում և Չինաստանի այլ խաղաղ քաղաքներում, — այս բոլորը նախազգուշացում և մարտահրավեր է չինական ամբողջ ժողովրդին: Յապոնական իմպերիալիզմի անկուշտ ագրեսիան բոլորի առաջ դնում է մի մոռյալ դիլեմմա, — չինական ազգի լինելու թե չլինելու մասին: Միասնական ազգային հակադարձական ճակատի իրականացման համար Մանջուրիայում մղվող պայքարի մեթոդները, վոր կիրառվում են չինական կոմկուսակցութեան նախաձեռնութեամբ, չինական ժողովրդին ցույց են տալիս ազգի փրկութեան միակ ուղին:

ՄԱՆՁՈՒՐԻԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԲՈՅԵՐՈՒՄ

Մանջուրիայի բռնադրավման հինգերորդ տարեդարձին հրապարակված յապոնական պաշտոնական հաշիւտութիւնը մատնանում է, վոր հակադարձական ջոկատների հետ յեղած ընդհանրումներում սպանված ու վիրավորված են մինչև 140000 յապո-

նական ու յապոն-մանջուրական զինվոր: Այդ թիվն անշուշտ լրիվ չէ:

Ձինական բուրժուական «Գուանչժոու մինդո ժիրաո» թերթը 1936 թվի հոկտեմբերի 5-ի համարում հաղորդում է, վոր միմի-այն հուլիսին յապոն-մանջուրական զորքերի և պարտիզանական ջոկատների միջև տեղի յե ունեցել 1371 ճակատամարտ: Այդ կռիվներին յապոնացիների կողմից մասնակցել է 62875 զինվոր, իսկ հակայապոնական մարտիկների կողմից—ավելի քան 202500: Նույն թերթի տեղեկությունների համաձայն, միայն հուլիսին յեղած ընդհարումներում պարտիզանների կողմից սպանվել է 277 հոգի, իսկ յապոնացիների կողմից սպանվել է 666 և վիրավորվել 265 հոգի: Դա վկայում է պարտիզանական ջոկատների աճող մարտական հզորությունը և ակտիվությունը:

Մանջուրիայում վատ զինված հակայապոնական զորամասերը դեմ առ դեմ կանգնած են տեխնիկայի վերջին խոսքով զինված, բազմաթիվ տանիքերով, զրահապատ ավտոներով, զրահազնացք-

ներով ու ինքնաթիռներով ապահովված կանոնավոր բանակի առաջ: Պարտիզաններն իրենց զենքերը լրացնում են մեծ մասամբ ի հաշիվ թշնամու,—այն, ինչ վոր ժամանակակից զենքերից պակասում է նրանց, լրացնում են անսահման նվիրվածությամբ սղջային ազատագրության դործին, քաջությամբ ու խանդավառությամբ, բնակչության հետ սերտ կապով:

Նույնիսկ յապոնական աղբյուրների համաձայն, պարտիզաններին զենք և զինամարք մատակարարելու հիմնական աղբյուրը հանդիսանում է Մանչժոու-Գոյի բանակը: Հաճախակի յեն դառնում այն դեպքերը, յերբ մանջուրական ջոկատները «կռիվ են գնում», վորպեսզի զենքերով հանդերձ անհապաղ անձնատուր լինեն հակառակորդին:

Հակայապոնական ջոկատների տակտիկան,—յերեան դալ և հարձակվել այնտեղ, ուր նրանց ամենից քիչ են սպասում,—նորանոր հաջողություններ է բերում նրանց: Իր իսկապես վոր հերոսական սխրագործություններով առանձնապես հռչակվեց դիվիզիայի կին-հրամանատար Լի Սուն-գուանը: 1936 թվի ապրիլի 10-ին այդ ժողովրդական հերոսուհին 2000 մարտիկների գլուխն անցած, 20 ժամվա ճակատամարտից հետո ներխուժեց Գուենսին կոչված չրջանային քաղաքը և դրալեց 10 թնդանոթ: Ապրիլի 11-ին նրա ջոկատը գրոհ տալով վերցրեց Գյուցզինչեն քաղաքը: Սյնտեղ կայազորի մեծ մասը կաղմում էյին մանջուրական զորամասերը, և պարտիզանները քաղաք խուժեցին, աղաղակելով,—«Ձինացիներ, մի կրակեք ձեր յեղբայրների վրա»: Ի պատասխան այդ կոչի Մանչժոու-Գոյի կայազորի մի բրիգադ արեց իր յապոնացի հրամանատարների դատաստանը և անցավ պարտիզանների կողմը: Ապրիլի 23-ին Լիի նույն մարտական ջոկատը Բատունգեյում գրավեց Մանչժոու-Գոյի բանակի մատակարարման բաժինը և ձեռք բերեց մեծ քանակությամբ զինամարք ու պարեն: Ապրիլի վերջում Լի Սուն-գուանի ջոկատում արդեն կար ավելի քան 5000 մարտիկ:

Պարտիզանական ջոկատներն իրենց լարված աշխատանքը կատարում են հսկայական զրկանքներ կրելով: Նրանք հարկադրված են չաբաթներով առանց սնունդի, հազուստի և ոթևանի թաղնվել բռններում: 1935-36 թ. թ. ձմռանը յապոնական մի պատժիչ զորամասի հաջողվեց չրջապատել մի խոշոր պարտիզանական ջո-

կատ: Յապոնացիք կես ամսվա ընթացքում պաշարեցին այդ ամբողջ վայրը: Այդ ամբողջ ժամանակ պարտիզանները յենթակա եյին դաժան քաղցին, — սննդի միակ միջոցն ընկած ձիերի միսն էր:

Պարտիզանները վոչ պակաս ծանր տառապում են մանջուրական դաժան ձմեռվա ցրտերից: Մարտիկները մեծ մասն ունի միայն ամառային թեթև հագուստ և նրանք ստիպված են տաքանալու համար հերթով փաթաթվել ընկած ձիերի մորթիներով: Ձյան մրրիկների ժամանակ տեղափոխվելիս նրանք քնում են ձյունով ծածկված գետնի վրա, վորովհետև չըջակալքում յապոնացիներն այրել են բոլոր բնակելի տները: Յեվ այնուամենայնիվ պարտիզաններն ողակ առ ողակ ճեղքում են թշնամու շղթաները:

Արդեն հիշատակված միացյալ հակալապոնական հյուսիս-արևելյան բանակի մեջ մտնում են բանակային յոթը կորպուսներ: Կորպուսների յերեք հրամանատարները կոմունիստական կուսակցության անդամներ են: Բանակի բարձրագույն հրամանատարության շատ պաշտոնյաներ Գոմինդանի նախկին սպաներ են: Չինական կոմկուսակցության ազդեցությամբ բանակում ես ամբողջում է միասնական հակալապոնական ժողովրդական ճակատի գաղափարը:

Չափազանց հետաքրքրական է Լի Յան-լեյի հրամանատարության տակ գտնվող բանակային 4-րդ կորպուսի կազմը: Կորպուսի մարտիկների 38%-ը Մանջուրիայից են, 22%-ը Շանդուն նահանգից և մոտ 17%-ը — Ժեխեյից, Հենանից և Սեբեյից: 13%-ը ծագում են Սիչուանից, Խունանից, Խուբեյից և Անխեյից: Բանակային 4-րդ կորպուսի անձնակազմի մոտ 10%-ը տալիս են կորեացիները:

Իր սոցիալական կազմով այդ կորպուսը ներկայացնում է հետևյալը. — 37%-ը — դուռդացիներ, 23%-ը — բանվորներ, 10%-ը — վաճառականներ և ջենտրիներ, 10%-ը ուսանողներ և ուսուցիչներ. մարտիկների միայն 20%-ը բանակում ծառայել է մինչև Մանջուրիայի բռնադրավումը: Բանակի մնացած մասերի և կորպուսների կազմը նման է 4-րդ կորպուսի կազմին:

Այդ և Մանջուրիայում յեղած հակալապոնական շարժման հիմնական ուժեր: Շարժմանը մասնակցում են բնակչության բոլոր խավերը, բոլոր դասակարգերը և նրա մեջ ավելի և ավելի կտրուկ կերպով բյուրեղանում է միասնական հակալապոնական ազգային ճակատը:

ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ԱՌՈՐՅԱ

Չնայելով արդելքներին, յապոնական և չինական միլիտարիստների դաժան տեռորին, հազարավոր բանվորներ և դուռդացիներ, ուսուցիչներ և ինտելիգենտներ անձնազուլթյամբ դուրս են գալիս փողոցները, ցույց անելու:

«... Մեր մի քանի հարյուր ընկերները ծանր վիրավորվել էյին, — Բեյպինի մի ուսանող նկարագրում է իր նամակում վոստիկանության դավաճանական հարձակումը հակալապոնական ցույցի վրա, վոր տեղի յեր ունեցել 1935 թվի դեկտեմբերին, — չնայելով, վոր մեղանից շատերը պատուված գանգերով և կտրատված մատներով ընկած էյին գետնի վրա, վոստիկանությունը չեր զսպվում և շարունակում էր գանակոծությունը: Մեր վիրավորված ընկերները չեյին մտածում իրենց մասին: Պայքարը շարունակվում է...»:

«... Մեզ ցրում էյին սրերով ու մտրակներով, — կարդում ենք մի ուրիշ նամակում, — վիրավորներն ընկած էյին գետնին և նրանց վոչ վոք ոգնություն չեր ցույց տալիս: Վոստիկանները պոկեցին մի ուսանողուհու մազերը, գոռալով — «Վերջապես, պիտի լուրս թե չե...» Վիրավորվածները առեկած են բոլոր գալոցներում: Նրանք 200-ից ավելի յեն: Տասը հոգի սպանված են: Ուսանողները դուրս յեկան փողոց, ցույց անելու հանուն հայրենիքի փրկության: Հասլա ինչո՞ւ յեն մեզ սպանում»:

Այդպես յեղավ վոչ միայն Բեյպինում, այլև յերկրի մյուս մասերում, այդպես էր ամենուրեք:

Բանտերում հակալապոնական մարտիկները հաճախ ցուցաբերում էյին բացառիկ հաստատակամություն և արիություն: 1935 թվի և 1936 թվի սկզբի մասսայական ձերբալիություններին հետո ուսանողներից պահանջեցին, վոր նրանք դրավոր

Իրենց գրաված շրջաններում՝ յապոնացիները ձերբակալել են հարյուրավոր գյուղական տանուտերեր, պահանջելով, վճարանք ցույց տան, թե վորտեղ են թագնված պարտիզանները։ Ֆապոնացիների գործադրած սպառնալիքները, խոշտանգումները

Մի ուրիշ գյուղում գյուղացի աղջիկ Տյան Յզոմինը և գյուղացի Լի Գեյ-չուանը պարտիզանների համար հավաքեցին մի քանի հազար դոլլար: Գնելով միս և ալյուր, նրանք տանում էին պարտիզանների դրաված տեղը: Հանապարհին յապոնական վոստիկանները նրանց բռնեցին և սկսեցին հարցաքննել, թե ո՞ւմ համար են այդ մթերքները: Տյանը և Լին պատասխանեցին, վոր մթերքները տանում են հարսանիքի համար: Խուզարկելու ժամանակ վոստիկանները նրանց մոտ գտան պարտիզանների համար հավաքված գումարի մնացորդը,— 1500 դոլլար: Նրանց տարան վոստիկանատուն, վորտեղ վորձ արին ստիպել, վաճ

նրանք պատմեն, թե վորտեղ են գտնվում պարտիզանները: Այնտեղ գաղանաբար ծեծեցին Տյանին և Լինին, խոշտանալեցին: Առատադից նրանց գլխավայր կախելով, քթերի մեջ պղպեղած ջուր էլին լցնում, պոկում էլին յեղունգները, դադում չիկացած յերկաթով և ստինքները ծծակները ծակոտում էլին խոզի մազերով: Խոշտանգումները տևեցին մի օր: Սակայն Տյանը և Լին լուռ էլին: Ընկերոջը փրկելու համար Տյանը հայտարարեց, թե Լին իր բատրակն է և վոչինչ չգիտե: Վերջապես, յերբ յապոնական վոստիկանները հասկացան, վոր վոչինչ չեն իմանա, Տյանին դուրս բերին բանտից, թողին, վոր նա մի քիչ հեռանա և զնդակով խփեցին մեջքին: Տյանն ընկավ: Կարծելով, թե նա մեռավ, յապոնացիք նրան թողին, վոր «չների բաժին դառնա»: Սակայն Տյանը միայն ծանր վիրավորված էր, և գիշերը նրան ազատեց ձերբակալությանն ականատես մի գյուղացի:

ՄԻԼԻՈՆՆԵՐԻ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԸ

ՊԱՅՔԱՐ ՍՈՒՅՈՒԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Յապոնացիք հարձակվում են Սուլյուան նահանգի վրա, — այս լուրը 1936 թվի աշնանը հասավ Չինաստանի ամենախուլ անկյունները, ցնցեց ամբողջ ազգին և նրան ստիպեց դուրս գալ հակայապոնական պայքարի ասպարեղը: 450 միլիոնանոց ժողովուրդն իրեն համերաշխ հայտարարեց Սուլյուանի սահմաններում յեղած մի բուռն հերոսական, հակայապոնական մարտիկների հետ:

Սուլյուանի վրա կատարված հարձակումը հանդիսացավ գերման-յապոնական ռազմական դաշինքի արդյունք: Լոնդոնի «Թայմսի» արտահայտությամբ այդ հարձակումը նպատակ ուներ «Մոնղոլական ժողովրդական հանրապետութիւնը չրջապատել մի նոր, բարձր չինական պարսիպով» և Չինաստանում Խորհրդային Միության դեմ նոր ռազմարեմ ստեղծել: Սուլյուանի բռնադրավումը յապոնական իմպերիալիզմի համար մի նոր, հարմար ուղի կրանար դեպի Շանսի նահանգը, իսկ այստեղից — դեպի Չինաստանի ամենահարուստ մարզերը, Յանցզիի հովիտը: Սուլյուանի բռնադրավումը կլինեի Յապոնիայի մի խոշոր նվաճում Չինաստանի ստրկացման ասպարիզում:

Յապոնական բռնադրավիչները մանրակրկիտորեն նախապատրաստել էլին հարձակումը: Չախարի արեւելյան սահմանում գտնվող Չենդե քաղաքը վերածվեց առաջնակարգ ռազմական կենտրոնի, — այնտեղ բերվեց ավելի քան 20 ինքնաթիռ, 30 տանկ, բազմաթիվ զենքայիններ, խոշոր զորամասեր: Կալքան ռազարկվեց կլանտունյան բանակի մի բրիգադ, այնտեղ զգալի

քանակությամբ ռազմական պաշար կենտրոնացվեց: Սու-
յուլանի բռնադատումը նախատարաստելու յերրորդ բաղան-
յեղով Բյալլինմյառ քաղաքը, վոր գտնվում է նահանգի հյուսի-
սային մասում: Գաղաքի շրջակայքը գրավվեց յապոնացիների
կաշառած մոնղոլական իշխան Դե վանի հեծելազորային խոշոր
ջոկատներով, իսկ դեպի Սուլյուան նահանգի մայրաքաղաք Գույ-
խուան տանող լեռնային ճանապարհները պահպանում էյին յա-
պոնական կանոնավոր զորամասերը:

Սուլյուանի նահանգապետ գեներալ Ֆու Յզու-յույի բանա-
կը, վոր ուժեղանում էր Շանսի նահանգի հաղարավոր կամա-
վորներով և Չինաստանի բոլոր ծայրերից առատությամբ ոտա-
նում էր հազուստեղեն, դրամ, մթերքներ և սանիտարական
պարագաներ, կարողացավ պատվով հետ մղել թշնամու կատա-
ղի զորհները ճակատի կարևորագույն մասերում— Պինդիցդյա-
նում և Դաոլինում, իսկ 1936 թվի նոյեմբերի 24-ին նա կարո-
ղացավ նույնիսկ Բյալլինմյառ քաղաքը վերադարձնել Չինա-
ստանին:

Բյալլինմյառյի առումն իսկական ռազմական սխրագոր-
ծություն էր,— մութ դիշերին ճանապարհներից զուրկ լեռնա-
յին վաղրերով դեպի քաղաքի պարիսպները տեղափոխվեցին
հարձակվող զորամասերը, թշնամին հանկարծակիի բերվեց և
ամբողջովին ջախջախվեց: Մոնղոլ-մանջուրական ջոկատների
մի մասն այդ հաղթանակի տպավորության տակ անցավ հակա-
յապոնական բանակի կողմը, և յապոնացիք ստիպված էյին ա-
մաչելով մաքրել Սուլյուանի հյուսիսային մասը:

Բյալլինմյառյում տարված հաղթանակը հակալապոնական
ժողովրդական համերաշխության գործի համար դարձավ յու-
րատեսակ միավորիչ դրոշ:

Չինական հասարակության բոլոր դասակարգերի ներկայա-
ցուցիչները, սկսած առանձին բարձրագույն լիդերներից և գե-
ներալիտետից մինչև ամենաչքավոր ռիկչին¹⁾,— բոլորը միա-

համուռ կերպով մասնակցեցին Սուլյուանի ճակատում յեղած հա-
կալապոնական մարտիկներին աջակցելուն: Մամուլը հաղոր-
դում է, վոր Շահնայի արևելյան ռայոնում 300 ռիկչիններ հա-
վաքեցին 37200 կուլֆեր¹⁾: Շանհայի դպրոցներից մեկում
չքավորների յերեխաները մի քանի ուր քաղցած մնացին, վոր-
պեսդի այդ նույն նպատակով հավաքեն 7000 պղնձադրամ: Վոր-
պեսդի հասկանալ, թե Չինաստանում դրանք վորչապի դեպի
գումարներ են, պետք է հիշել Բեյլինի ռիկչիի ընտանիքի բյու-
ջեյին վերաբերող պաշտոնական տվյալների թվերը,— մեկ տա-
րում նա կարող է հազուստի համար ծախսել 76 ցենտ, միս դնե-
լու համար—3 դոլլար 10 ցենտ:

Նորից, ինչպես և 1935 թվականի վերջում, ուսանողները,
ուսուցիչներն ու պրոֆեսորները թողին համալսարաններն ու
դպրոցները և բազմաթիվ մղոններ անցնելով մեկնեցին դեպի
յերկրի խորքը, չինական ժողովրդին կոչ անելով պայքարել
Յապոնիայի դեմ և դրամի ու այլ միջոցների հանդանակություն-
ներ կատարելով Սուլյուանի մարտիկների համար: Շանհայում
տեղի ունեցավ կանանց բոլոր տեսակի կազմակերպություննե-
րի միավորումը: Նրանք հավաքեցին 50000 բրդե բաճկոնակ,
200 հազար զույգ ձեռնոցներ և ականջակալներ հակալապոնա-
կան մարտիկների համար: Շատ քաղաքներում ու գյուղերում
կանայք ու աղջիկները նվիրաբերեցին իրենց վոսկե զարդերը:
Տյանցզինի ժողովրդական դպրոցի աշակերտուհիները վորոշե-
ցին ցորենի հացի փոխարեն ուտել յեղիպտոսցորենի հաց, վոր-
պեսդի այդ կերպ խնայած փողը նվիրեն հակալապոնական մար-
տիկներին: Շատ մարդերում դպրոցականները հետևեցին նրանց
որինակին:

Կանտոնի փոստային աշխատողները հայտարարեցին «պա-
սո» և խնայված փողը նվիրեցին հակալապոնական պայքարի
Ֆոնդին: Շանհայի բանվորական ընդհանուր ֆեդերացիան, չի-
նական բանվորների ընկերությունը և «Հառաջ» ընկերություն-
նը կազմակերպեցին նվիրատվությունների մեծ կամպանիա:
Նրանք նվիրատվություններ հավաքողների հատուկ խմբեր ու-
ղարկեցին Շանհայի բոլոր ձեռնարկությունները, Յինդաոյի

1) Կուլֆերը պղնձադրամ է, կուպեկ, հավասար է 1 ցենտի:

1) Ռիկչին Հեռավոր Արևելքում բանվոր է, կուլի, վորը
թեթև կառքով ճանապարհորդներ ու ծանրություններ է տեղա-
փոխում, ձիու փոխարեն ինքը լծվելով կառքին:

տեքստիլ գործարաններում գործադուլ արած 25 հազար բան-
վորները տնտեսեցին հացի վերջին պատառը, վորպեսզի նույն-
պես իրենց լուծան մտցնեն ոգնության ֆոնդը: Չթուխֆույի
հանքագործները մոծեցին իրենց միորյա աշխատավարձը,—
3000 դոլլար: Նույնն արին Հանկուույի 50 արհմիություններին
անդամները, Յինդաույի յերկաթուղու բանվորները և աշխատա-
վորները, վորոնք մտնում են փոստային աշխատավորների հա-
մաչինական միության մեջ:

Հակապայտական մարտիկներին ոգնելու շարժումն ընդ-
գրկեց նաև գյուղացիությանը: Որինակ, Անյին գյուղում
(Յոլյանու նահանգ) յերկու գյուղացի Սուլուանի համար
մարտնչողներին տվին իրենց բոլոր խնայողությունները— 248
դոլլար. Գուլանյում (Ֆուցզյան նահանգ) գյուղացիներին
ընտանիքները վորոշեցին կերակրվել արմտիքներով, վորպեսզի
տնտեսված փողերը նվիրեն հակապայտական մարտիկներին:

Բեյպինում փայլուն արդյունքների հասավ նաև ազգի փըր-
կության կանանց Միավորությունը: Միավորության հատկա-
պես նշանակված հանդանակող կանայք Չինաստանի քաղաքնե-
րում հավաքեցին հակապայտական քանակությամբ հագուստեղեն և
մթերքներ: Այդ կազմակերպությունը միաժամանակ կազմա-
կերպեց համերաշխության նամակների մասսայական առաքու-
մը հակապայտական մարտիկներին և իր ներկայացուցիչներին
ուղարկեց բոլոր զինվորական կայազորներն ու զորամասերը:

Չինական շատ աղջիկներ և կանայք դեմոնստրատիվ կեր-
պով ապացուցում էին իրենց պատրաստակամությունը՝ զոհվել
ժողովրդի փրկության համար:

«Յիլի չըջանի (Չեցզյան նահանգ) հարավային մասում,
գյուղերից մեկում ապրում էր Չենն անունով մի հարուստ այրի:
Նրա հանգուցյալ ամուսինը յերկար տարիներ յեղել էր Ման-
ջուրիայի հանքերի կառավարու: Յապոնական զինվորները նրան
մահացու տանջանքների յենթարկեցին, և այրին անսահման ա-
տելություն էր տածում դեպի յապոնացիները: Թերթերում
կարդալով այն մասին, վոր յապոնացիները հարձակվել են Սու-
լուանի վրա, նա հիշեց իր ամուսնու վորդերդական մահվան
հանգամանքները, և դա նրա մեջ վերստին ցատում ու տխրու-

թյուն արթնացրեց: Նա հասկանում էր, վոր ազգային ճգնա-
ժամը դառնում է ավելի և ավելի լուրջ: Յեվ հա՛, իր ամբողջ
կարողությունը,— 120 հազար դոլլար նվիրարեկելով Սուլուանի
հակատու մարտնչողների ոգնության ֆոնդին, նա գիշերն
ինքնասպան յեղավ» («Շուներաո»):

Չինաստանի Խորհրդային շրջաններում Սուլուանի համար
մարտնչողների ոգնության կամպանիան առանձնապես մեծ
չափեր ընդունեց: Խորհրդային շրջանների բնակչությունը
խանդավառությամբ արձադանքեց Կենտրոնական գործադիր կո-
միտեյի նախագահ Մաո Յե-դուեի և չինական կարմիր բանակի
գլխավոր հրամանատար Չու Դեյի կոչին: Խորհրդային շըր-
ջանների բոլոր հասարակական կազմակերպությունները Մոսկի
կազմակերպության գլխավորությամբ տենդային գործունե-
յություն ծավալեցին, կազմակերպելով գործնական լայն ոգ-
նություն ազատության համար մարտնչողներին: Իրենց հեր-
թին մասնաներն անհամբերությամբ պահանջում էին, վոր ժո-
ղովրդական կարմիր բանակին թույլ արվի զինված անցնել
գոմինդանական շրջաններից և ոգնության հասնել Սուլուանի
համար մարտնչողներին:

Սուլուանի մարտնչողների հետ համերաշխության շարժ-
մանը նույնիսկ ամհահեռավոր Սինցզյանի (չինական Թուր-
քեստան) բնակչության մասնակցությունը ցույց է տալիս, թե
այդ շարժումը վորքան խորն է ընդգրկել ամբողջ յերկիրը:
Սինցզյանում, Լիսումու Լամա Չաո քաղաքում 1936 թվի դեկ-
տեմբերի 20-ին տեղի ունեցավ համերաշխության ժողով, վո-
րին մասնակցեցին մոտ 1000 ականավոր լամաներ (բուդդայա-
կանության արքեպիսկոպոսի քահանաներ): Նախագահը ժողովին
գեկուցեց Սուլուանի պաշտպանների հաղթության մասին,
ինչպես նաև Ինինում ոգնության հատուկ կոմիտե կազմվելու
մասին:

«Ուսանողները, կանայք ու լամաները խանդավառությամբ
մոծում էին իրենց նվիրատվությունները ոգնության ֆոն-
դին,— պատմում է «Սինցզյան Ժլրաո» թերթը,— նվիրարեկում
էին բոլորը, նույնիսկ յերեսաները: Կազմակերպվեցին ոգնու-
թյան մի շարք նոր կոմիտեներ: Մինչև դեկտեմբերի 25-ը հա-
վաքվեց մի քանի միլիոն դոլլար և 100 ձի: Գերազույն լամա

Բին Յգյանբուն, վոր մշտապես ապրում է Սե Սու-մուլում, նվիրաբերեց մեկ միլիոն սինցղյանյան դոլլար»:

Համերաշխության շարժումն ընդգրկեց Սինցղյան նահանգի նաև մյուս շրջանները: Ուսու շրջանում ապրող աղքատ-թյունների մեջ հանգանակությունը տվեց բավական խոշոր մի գումար, վորը հանձնվեց Դուխուայի հակաշապոնակյան հաղ-մակերպությանը, հոգուտ Սուլուանի ճակատի:

Սուլուանի համար մարտնչողների հետ համերաշխության կամպանիան յապոնական բռնադրավիչներին դիմադրելու ընդունող դարձրեց ամենաթողութեական լողունդ չինական ամբողջ տերիտորիայում: Բացի այն, վոր դա չինական հասարակության բոլոր խավերին ներգրավեց յապոնական իմպերիալիստների դեմ մաքառող ակտիվ մարտիկների շարքերը, ստեղծեց նաև թողութեական համերաշխության կազմակերպչական նոր ձևեր: Այսպես, աղքատյին փրկության համաչինական ասոցիացիան և փրկության այլ միավորությունները, արհմիությունները, բանվորական և հասարակական զանազան կազմա-

կերպություններն առանցքային դրամական և նյութական միջոցների մոբիլիզացիայի հատուկ խմբակներ կամ ոգնության կոմիտեներ: Կայֆինում ստեղծված՝ ոգնության կանանց կազմակերպությունը հասարակական տարբեր խմբերի համար սահմանեց համապատասխան վճար (50 ցենտից մինչև 60 դոլլար), վորը պետք է մուծվեր այդ կազմակերպություններին անդամագրվելու ժամանակ: Շանհայի մի ուսյունի «Քաղաքացիների մագրվելու ժամանակ: Շանհայի մի ուսյունի «Քաղաքացիների ընկերությունը» հիմնեց «Ոգնության դոլլարային ընկերությունը»: Այդ ընկերության յուրաքանչյուր անդամ պարտավոր է նվիրաբերել առնվազն մեկ դոլլար և մյուս քաղաքացիներին է մեկական նամակ, խնդրելով նվիրաբերություն կամ հրավերելով հիմնելու ոգնության նույնպիսի կոմիտեներ: Նան-չանում (Յգյանսի նահանգ) կազմվեց ոգնության միասնական կոմիտե, վորի մեջ մտան բոլոր կազմակերպություններն՝ անկախ նրանց քաղաքական ուղղություններից: Այդ միացյալ կազմակերպությունը վորոշեց ուղարկել 500 հազար «Համերաշխության նամակ»:

Բացառիկ ուշադրության է արժանի միսիոներական և կաթոլիկական դպրոցների մասնակցությունն ոգնության այդ կամպանիային: Ֆինդաոյում քրիստոնեական յերիտասարդության ասոցիացիային առնթեց ստեղծվեց ոգնության միացյալ կազմակերպություն, վորի մեջ մտան՝ բժիշկների միությունը, լրագրողների միավորությունը, փոստային աշխատողների արհմիությունը, յերիտասարդության միությունը, բանվորների և առևտրականների միությունը, քրիստոնեական ասոցիացիան և շատ ուրիշ կազմակերպություններ: Սունչթուոյի կաթոլիկական միջնակարգ դպրոցի դասատուներն ու աշակերտները պետ ամսվա ընթացքում սնունդից խնայողություն արին և հավաքված փողը նվիրեցին հակաշապոնական պայքարի զոհերին ոգնելու համար: Շանհայում քրիստոնեական յերիտասարդության ասոցիացիայի կազմակերպած ոգնության կոմիտեներից մեկի անդամներն ամեն ուր մի քանի ժամվա ընթացքում հակաշապոնական մարտիկների համար հազուստ և վերմակներ են կարում:

Յեւ կոչն արձագանք դատվ յերկրում: Ձերբակալությունից 4 որ հետո Բեյալինում տեղի ունեցավ մասսայական ժողով, վորտեղ վորոշվեց մոռանալ բոլոր դատակարգային տաքաձայնությունները և յերկրի ամբողջ ուշադրությունը դարձնել հակայայտնական շարժման 7 լիզերների ձերբակալության վրա, 15 համալսարանների կողմից սլատգամավորությունն ուղարկել Նանկինի կառավարության մոտ, ամբողջ յերկրում կադմակերպել Չան-Կայ-չիին խնդրագրեր տալը: Բեյալինի 50 դպրոցների աշակերտները, ուսանողները, դասատուներն ու պրոֆեսորները սկսեցին 2 օրվա դասադուլը և ձերբակալությունների դեմ բողոքի մի շարք ժողովներ գումարեցին: 109 պրոֆեսորներ բողոքի հեռագրով դիմեցին կառավարության: Չինաստանի բոլոր խոշոր կենտրոններում տեղի ունեցան բողոքի միտինգներ: Կանտոնում կայացած ցույցը, վորին մասնակցեցավելիք քան 10000 հոգի, վորոշեց կադմակերպել հակայայտնական «Արյան ու յերկաթի լիզա»: Յիդյանսի նահանգի գլխավոր քաղաքում ձերբակալության դեմ ուղղված բողոքի ցույցին մասնակցեց 3000 ուսանող: Տասնյակ հաղարավոր բանվորներ, լորոնք գործադուլ էյին արել Շանհայի տեքստիլ գործարաններում, կադմակերպեցին ձերբակալվածների հետ համերաշխ լիզերու խոշոր ցույց: Յինդաոյում գործադուլավոր 25000 բանվորները կադմակերպեցին փողոցային յերթ, պահանջելով ազատել լիզերներին: Չնայելով սուր կարիքին, գործադուլավորները դեռամական հանգանակություններ կատարեցին յերկրի քաղաքական բանտարկյալների համար:

Ձնայելով գրաքննության կողմից յեղած բոլոր խոչընդոտներին, մամուլը նույնպես կամպանիա սկսեց հոգուտ ձերբակալածներին ազատության :

Աստղիացիայի յոթը լիդերներին ազատելու շարժումն ուժեղացրեց քաղաքական բոլոր բանտարկյալներին ազատելու շարժումը:

Մարչալ Զօան Սյուե-լյանի ճառը, վոր նա հակայական
առաջնորդությանի առաջ արտասանեց Սիանում,— Շենսի նահանգի
գլխավոր քաղաքում իր և Չան Կայ-չիի միջև յեղած կոնֆլիկ-
տի կապակցութեամբ, ցույց է տալիս, թե հակայապոնական
չարժման յոթը լիդերները ձերբակալութիւնը վորչափ ցնցել եր
չինական ժողովրդին։ Զօան Սյուե-լյանն ասաց։—

— Յերբ Շանհայում ձերբակալեցին մեր յոթը ազգասերներին, յես առանց չբախմբի զնացի նրա (Չան Կայ-չիի) մոտ, — լոյսն: Յես նրան պահանջ ներկայացրի ազատել անմեղ մարդկանց: Յես ուզում էյի նրանց ոգնել, վորովհետև իմ քաղաքական հայացքները նույնն են, ինչ վոր նրանցը: Սակայն մարջալ Չան Կայ-չին չուզեց ընդունել իմ պահանջները: Մեր մեջ տեղի ունեցավ խիստ բացատրություն... Յես ասացի, վոր ուսանողական ցույցերի հիմքը կազմում են զուտ ազգասիրական մո-

ախմները և այդպիսի ցույցերի դեմ պետք է գործադրել միայն խաղաղ միջոցներ: Չան կայ-չին դրան պատասխանեց. — «Այդ յերիտասարդութեան վերաբերմամբ չենք կարող ըռնել մի այլ յաղաքական ուղղութիւն, բացի հրացանային կրակոցներից...» Գաղաքացիներ, մենք պետք է մեր զենքն ուղղենք արաքսին թշնամու դեմ, յապոնական իմպերիալիստների, և վոչ թե մեր ժողովրդի դեմ: Այդ միջնադեպն ինձ համոզեց, վոր միմիայն խոսքերով չի կարելի ստիպել Չան կայ-չին, վոր հրաժարվի իր սխալ քաղաքականութիւնից: Յեւ այդ ժամանակ յես զենեւալ Յանի և հյուսիս-արեւմտյան բանակի մյուս զինվորական լիդերների հետ հաստատապես վորոշեցի անել այն, ինչ վոր կատարեցի զեկտեմբերի 1-ին» (Չան կայ-չին ձերբակալութիւնը — վ. Ս.):

1937 թվի ոգոստոսի սկզբին, այն օրերում, յերբ յապոնական ոկուպանտները ումբակոծում էին Բեյպինը և Տյանցզինը, ժողովրդական շարժման յոթը ձերբակալված լիդերներն աղաւ-վեցին: Շարունակվում է պայքարը մնացած բոլոր քաղաքական բանտարկյալների ազատութեան համար: Գաղաքական կալա-նաւորների, Չինաստանում արգելափակված բոլոր հակայապո-նական մարտիկների հետ համերաշխ լինելու գաղափարը յերեւ-այնքան ուժեղ չի յեղել, վորքան այժմ: Այդ գաղափարով ար-զեն ներթափանցված է բազմամիլիոն ժողովրդի զխակցութիւ-նը, և հիմա յեռանդուն կերպով կազմակերպվում է նրա զինված պայքարն անկախութեան համար, աղաւ գոյութեան ոտովերն իրավունքների համար:

ՀԱՆՈՒՆ ՔԱՂԱՆՏԱՐԿՅԱԼՆԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԵՐՄԱՆ

ՖԱՇԻՉԱՐԸ ԲՈՒՈՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԻՆԵՐԻ ԹՇՆԱՄԻՆ Ե

Սուլունի պաշտպանների հետ համերաշխ լինելու կամպա-նիան ամբողջ յերկրում հարակցում եր հակայապոնական ժողո-ցային հզոր յերթերին ու միտինգներին, վորտեղ ավելի և ավելի բարձրագայն էին լսվում քաղաքացիական պատերազմը դադա-րեցնելու, բոլոր քաղաքական բանտարկյալներին ազատելու պա-հանջները և կոչերը դեպի միջազգային համերաշխութիւն: Բեյ-հանջները և կոչերը դեպի միջազգային համերաշխութիւն: Բեյ-հանջները և կոչերը դեպի միջազգային համերաշխութիւն: Բեյ-հանջները և կոչերը դեպի միջազգային համերաշխութիւն:

«Սուն Յզին-լինը ամբողջ յերկրի չին կանանց կոչ է անում միավորվել և հետեւել Խաղաղի կանանց օրինակին, — հայրե-նիքի համար ինքնազոհվելու նրանց ընդունակութեան» — այսպի-սի վերաբերմամբ Տյանցզինի «Իշերաո» թերթը տպեց հաշ-վեալութիւն իսպանական ժողովրդի համար նվիրատվութիւն-ներ հավաքելու կամպանիայի մասին, վոր կազմակերպել եր Սուն Յաթ-սենի այրին:

«Սուն Յաթ-սենի այրու և մյուսների նախաձեռնութեամբ, — գրում եր թերթը, — սկսվեց իսպանական կանանց ու յերեխա-ներին ոգնելու շարժումը: Նրանք ուզում են... չինացի բոլոր կանանց կոչ անել վոչ միայն ոգնելու իսպանական ժողովրդին, այլև հետեւելու իսպանացի կանանց օրինակին, վորոնք կար-գանում են զոհեր տալ, յերբ այդ պահանջում է հայրենիքը»:

Զինական ժողովուրդը, վոր ինքը յենթարկվել է յապոնական իմպերիալիզմի ծանր ազդեցության, լարված ուշադրությամբ հետևում է իսպանիայի դեպքերին: Շանհայի «Շունբաո» թերթը հետևյալ բառերով է արտահայտել չինական ամբողջ ժողովրդի միտքը. —

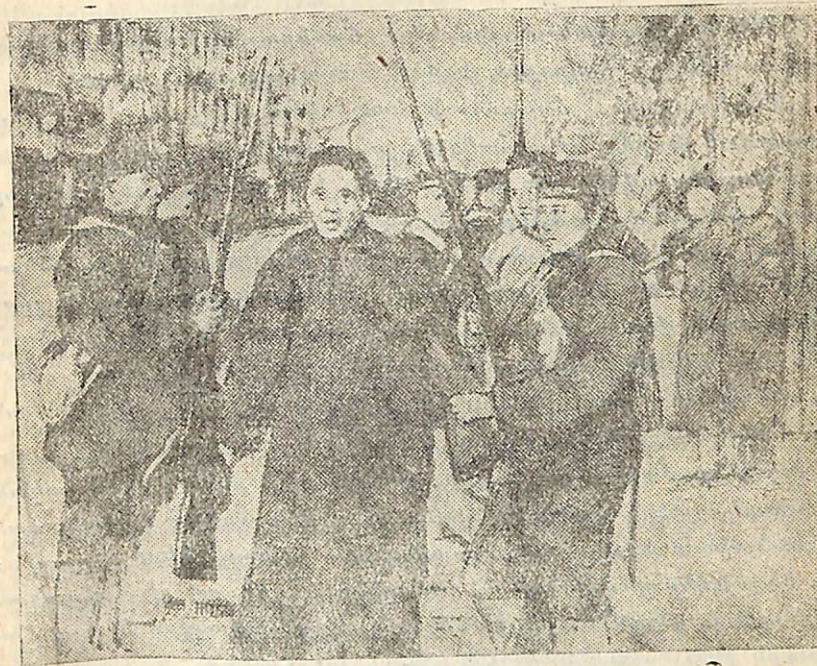
«Մադրիդի պաշտպանությունը... ցույց է տալիս, թե ինչպես մասսաների կազմակերպված ուժեր ի վիճակի յե հետ մղելու նույնիսկ հիանալի ուսուցված բանակների հարձակումը: Յապոնացիք այժմ հարձակվել են մեր հյուսիսային նահանգների վրա: Վրա յե հասել մասսաների միավորված ուժերով թըշնամուն հաղթելու վերջին ժամկետը»:

Մեր առաջ է ազգային փրկության համաչինական ուսանողական ասոցիացիայի նամակը: Դա ներթափանցված է մի այնպիսի տրամադրությամբ, վորը ցույց է տալիս, թե հակապաշտական մարտիկները վորչափ դիտակցել են իրենց շահերի և աշխարհիս բոլոր յերկրներում մղվող հակաֆաշիստական պայքարի ընդհանրությունը:

«Թանկազին իսպանացի յեղբայրներ'ը, խորը հուզումի զգացումով մենք կարդում ենք այն մասին, թե ինչպես Պրենեսյան թերակղզում հերոսությամբ լի մեր յեղբայրներն իրադրծում են նույն մարտական խնդիրները, ինչ վոր մենք, և մեղ պես կարիք են զգում միջազգային աջակցության: Զինաստանի յերիտասարդությունը նույն դրության մեջ է, ինչ վոր դուք: Մեր և ձեր առաջ միատեսակ մարտական խնդիրներ են դրված: Սրդեն 5 տարի յե, վոր յապոնական ֆաշիստները մեկը մյուսի հետևից գրավում են մեր մարդերը: Նրանք վոչընչացնում են մեր ժողովուրդը, նրանք փորձում են անամոթ դավաճանների ոգնությունը ճգմել ազատագրական շարժումը: Դավաճանները ծախում են մեր յերկիրը և ոգնում աղբետորին, վորը սպառնում է միջազգային խաղաղության և ամբողջ մարդկության ապագային:

... Մենք ձեզ հետ կանգնած ենք խաղաղության համար մղվող պայքարի միջազգային ճակատի սոսկ առանձին մասերում: Մենք տառապում ենք միջազգային ֆաշիզմի նույն ճնշումից, եւ յ վ որ ու տ էր: Մեկ և ձեք ներքին և ալ տաքին թշնամիք:

ները նույնն են: Յեվ մենք գտնում ենք, վոր ձեզ ամենաշարժող ոգնությունը կլինի այն, յեթե մենք սովորենք ձեր պայքարի վորձով, ուժեղացնենք պայքարն Արևելքում միջազգային ֆաշիզմի տենդային գործունեության դեմ:

Նկար 17. Յապոնական ուղուպացիոն գորամասերն իրենց գրաված Բադաֆներում պատանդներ են վերցնում:

Իմացեք, վոր Զինաստանում յերիտասարդության և չափահասների հակապական մասսաները վճռական պայքար են մղում ներքին և արտաքին թշնամու դեմ: Շատ ժամանակ չի անցնի, և Զինաստանի յերիտասարդությունը, մասսաների հետ թե թեկ տված, կզնա կուվի դաշտը: Մենք կենաց և մահու պայքար կմղենք միջազգային ֆաշիզմի դեմ, վորը խախտում է խաղաղությունն ամբողջ աշխարհում:

Անհամբերությամբ սպասում ենք լուրեր ձեր հաղթանակների մասին: Զեր հաղթանակները մեր հաղթանակներն են:

են անվանում այն պատճառով, վոր մենք պայքարել ենք մեր ժողովրդի ստրկացման դեմ... Խնչ կարող ենք մենք անել, վորպեսզի ողջենք ձեզ: Մենք կարող ենք միայն քաղցած մնալ, վորպեսզի զոռեն մի քիչ ողնություն առաջարկենք ձեզ: Մենք հեշտությամբ ենք տանում այդ քաղցը, մենք այն չենք զգում, վորովհետեւ դիտենք, վոր դա ողնություն կհասցնի ձեզ, մեր յեղբայրներին, վորոնք կանգնած են մարտական սրտստում, ժողովրդի թշնամիների դեմ: Մենք պատրաստ ենք, յեթե հարկավոր լինի, ելի քաղցած մնալ ձեզ համար:

Թող այս փոքրիկ դումարը ձեզ ցույց տա մեր հարգանքը և արածհայտի աղատ և անկախ լինելու մեր կամքը»:

Գոմինդանական Չինաստանում խորը ընդհատակ անցած, հալածվող ու հետապնդվող Մոսկովի կաղմակերպությունը նույնիսկ դադարած ու կատաղի սպիտակ տեուրի պայմաններում անհողդողդ կերպով կանգնած եր պայքարի առաջավոր դիրքերում: Հաղթահարելով անվերջ դժվարությունները, նա կարողանում եր բարոյական և նյութական ողնություն հասցնել սպիտակ տեուրի զոհերին և նրանց մերձավորներին: Հսկայական հաջողությամբ նա սրբապաշտեղ եր մղում միջազգային համերաշխության դադարախնդրի շուրջը և անչեղորեն պայքարում եր բոլոր քաղաքական բանտարկյալների ազատության համար, ընդհանուր ներման համար:

1932 թվականի հունվարին և փետրվարին, յերբ գոմինդանական հերոսական 19-րդ բանակը Շանհայի հեղափոխական բանվորների հետ միասին հետ եր մղում յապոնական զինվորական կլիկայի ավազակային հարձակումը, Չինաստանի Մոսկովի կաղմակերպությունը մորիլիզացիայի յենթարկեց բոլոր ուժերը, հակայապոնական մարտիկներին բարոյական և նյութական սթանդարկություն ցույց տալու համար: Սերտորեն կապված լինելով չինական խորհրդային շրջանների մոսկովական կաղմակերպության հետ, նա անընդհատ հոգում եր հետապնդվող ու կաշառվորված հակայապոնական մարտիկների մասին:

Սպիտակ տեուրը քիչ զոհեր չի համիշտակել գոմինդանական Չինաստանի մոսկովականների շարքերից: Համերաշխության բաղձաթիվ անանուն զոհերի թվում, վորոնց գլուխները թռել են դահիճի կացնից, մեզ համար անմոռանալի յեն Մոսկովի այնպիսի աղ-

ալի գործիչները, ինչպիսին էյին ընկեր Դեն Յզուն-սյանը, Չինաստանի Մոսկովի կաղմակերպության նախագահը, վոր գլխավորեց Նանկինում 1932 թվին, ընկեր Հուան Լին, Չինաստանի Մոսկովի կենտկամի անդամը և ընկեր Չո Սու-ցզինը, վոր Դենին բախտակից յեղալ: Սակայն համերաշխության սերմերը, վոր ցանել էյին նրանք Չինաստանի հողում, հարուստ բերք տվին: Նրանց ընդմնավոր աշխատանքի ամենահիանալի արդյունքներից մեկը հանդիսանում և աղջային համերաշխության ներկայումս բարձրացող ալիքը:

Նկար 18. Չինական ուսանողները փողոցային ցույցի ժամանակ ժողովրդին կոչ են անում համախմբվել յապոնական ագրեսիայի դեմ:

Քաղաքական բանտարկյալների ազատազրության, ընդհանուր ներման համար մղվող պայքարը դարձավ այն վիթխարի պայքարի որդանական բաղկացուցիչ մասը, վոր տասնյակ միլիոնները մղում են համաչինական աղջային հակայապոնական ճակատ ստեղծելու համար: 1935 թվի ոգոստոսի 1-ին «Յապոնիային դիմադրելու մասին» պատմական կոչում չինական կոմիտե-

բելու տակտիկան: 1936 թվի մարտին, յերբ գեներալ Ֆին-Ֆուլս-սյանը առաջարկեց ներումն չնորհել քաղաքական բանտարկյալներին, Նանկինի կառավարութիւնը հայտարարեց, թե «աշխատում ե ներման նախագծի նախապատրաստութեան վրա»: Սակայն այդ «նախապատրաստական աշխատանքները» տևում են մինչև որս: Մինչդեռ Նանկինի կառավարութիւնը մասսաներից թաղցնում ե քաղաքական բանտարկյալների իսկական թիվը: «Ընդհանուր ներման նախապատրաստական աշխատանքների» ընթացքում նա հաղորդում եր, թե հանրապետութեան անվտանգութեանն սպառնալու մեղադրանքով բանտերում գտնվում ե 1890 տղամարդ ե 58 կին, իսկ քաղաքացիական պատերազմին մասնակցելու համար կալանավորվածների թիվը հետեւյալն ե,— 118 տղամարդ ե 4 կին: Հետեւաբար կարելի յե կարծել, վոր Չինաստանում կա ընդամենը 2070 քաղաքական կալանավոր: Սակայն նրանց փաստական թիվն իհարկե անհամեմատ ավելի յե, ե ընդհանուր ներման համար պայքարողները չեն խաբվի կառավարութեան այդ խորամանկութիւնից:

Մյուս կողմից մասսաների ճնշման տակ կառավարութիւնն այնուամենայնիվ ստիպված ե վորոչ չափով թեթևացնել քաղաքական բանտարկյալների ուժիմը, համեմատած այն ուժիմի հետ, վոր մինչև հիմա տիրում եր բանտերում: Հետեւյալ փաստը ցույց ե տալիս, թե ժողովրդական համերաշխութիւնն ինչպիսիք աղբեցութիւն ե գործում կառավարութեան վրա.— 1937 թվի հունվարին Սուն Յաթ-սենի այրիին թույլ տրվեց Նանկինի 30 հասարակական գործիչների հետ միասին այցելել Ֆլյանսույի բանտի քաղաքական կալանավորներին: Այդ խումբն այցելեց Ռուեզ ամուսիններին, իսկ կանանց բանտում—հակադարձական շարժման կողմնակից կալանավոր կանանց:

Համաչինական ասոցիացիայի տեղեկատու բյուլետենն այդ այցելութեան մասին գրում եր,—

«Կալանավորների հետ չափազանց վատ են վարվում: Յերբ Սուն Յաթ-սենի այրիին ուղեկցող կանայք իմացան, թե ինչպիսի պայմաններումն են ապրում քաղաքական բանտարկյալները, այնպես ցնցվեցին, վոր չկարողացան զսպել բարձրաձայն հեկեկանքները»:

Թողնելով բանտը, Սուն Յաթ-սենի այրին հավաքեց չինով-

նիկներին ե վերակացուններին ե դիմեց նրանց, ասելով, վոր անհրաժեշտ ե լավ վարվել քաղաքական բանտարկյալների, ազգային ազատագրական շարժման այդ հերոսական ներկայացուցիչների ե ապագա հասարակութեան հենարանի հետ:

Ընդհանուր ներման համար մղվող պայքարում ամենամեծ արդյունքները ստացվել են Գանսու ե Շենսի նահանգներում, վորտեղ տեղական իշխանութիւններն արդեն ազատել են իրենց բերիտորիայում յեղած բոլոր քաղաքական բանտարկյալներին:

Կրկնում ենք, Չինաստանում քաղաքական բանտարկյալներին ներման կամպանիան սերտորեն կապված ե համաչինական ազգային հակադարձական ճակատ ստեղծելու կամպանիայի հետ: Չինական ժողովրդի միասնութեան կամքի հաղթանակն ազատութիւն կրերի նաև բոլոր քաղաքական բանտարկյալներին:

Յապոնական իմպերիալիզմի ներխուժման դեմ, ոտարեկրյա Փաշիվի վարձու ռազմական բանդաների դեմ չինական ժողովրդի մղած պայքարը չինացիների «մասնավոր գործը» չե: Համաշխարհային պրոլետարիատի ե մարդկութեան բոլոր առաջադեմ ուժերի աջակցութեամբ միասնական ազգային հակադարձական ճակատը, հենվելով անձայրածիր Չինաստանի բնակչութեան լայն խավերի հետզհետե աճող մարտական համերաշխութեան վրա, անկասկած դեն կշարտի յապոնական տեռորի ե ոկուպացիայի լուծը, միլիտարիզմի, կորուպցիայի ե ինտելեկցիայի ծանր լուծը: Համաժողովրդական հզոր զարթոնքի ալիքները կբշեն դաւաճանների, յապոնական կապիտալի սպասարկուների ե վարձկան շների վողորմելի վոհմակները, յերկրից կսրեն Փաշիվի ամպոկալիքն բանդաներին:

Փորձութիւնները բոցերում վերածնված մեծ ազգը հաղթականորեն կզնա այն ուղիով, դեպի ուր նրան վաղուց կանչում են հայրենիքի ամենահավատարիմ մարտական զավակները— նրա կոմունիստական կուսակցութիւնը ե ժողովրդական կարմիր բանակը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Զինատանի ուրկացման յապոնական պլանը	
Պարոն Տանակայի դադարի ուշադիրը	5
«Հաղթություն առանց պատերազմի»	9
«Պատերազմ միության մեջ»	12
«Սպանիր ուրիշի դաշույնով»	
Յապոնական պահանջական բաժնի չինական զործակալու- թյունը	18
Կաշառք, ափսոս, թույն	24
«Յերջանկության հովիտը»	
Գաղութային ճեշման «խաղաղ» ֆոնը	30
Բռնությունների և ալան-թալանի ուժիմը	35
«Սարսափի և արցունքի հովիտը»	39
Ազգային հակապոնական բակատի ծնունդը	
«Չքայտներ, մի կրակեք ձեր յեղբայրների վրա»	46
Ազգային փրկության մեծ կազմակերպիչը	51
Մանջուրիան պատերազմի բոցերում	53
Հերոսական առօրյա	57
Միլիոնների համերաշխության առաջին հաղթանակները	
Պայքար Սույունի համար	61
Շարժում յոթը հալանավորների ազատության համար	68
Հանուն քաղաքացիական ընդհանուր ներման	
Ֆաշիզմը բոլոր ժողովուրդների թշնամին և	73
Հակապոնական համերաշխության գրուչի տակ	76

Թարգմանիչ՝ Հ. Մազմանյան
 Պատ. խմբ.՝ Գ. Սեդրակյան
 Տեխ. խմբ.՝ Լ. Ոհանյան
 Սրբագրիչ՝ Հ. Մանուկյան
 Կոնստիտուցիոնալ Ս. Շահբազյան

Դրամլիտի լիազոր Ա.—3065 Հրատ. 4406
 Պատվեր 10, Տիրաժ 3000

ԳԻՆԸ 1 Ռ.

178

ԳԻՆԵՂԻ

